
Kyrkomötet Kyrkostyrelsens skrivelse 2010:3

Ändringar i kyrkoordningen m.m.

Kyrkostyrelsen överlämnar denna skrivelse till kyrkomötet.

Uppsala den 20 maj 2010

Anders Wejryd

Lars Friedner

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen föreslås följande ändringar i sak i kyrkoordningen:

- Den förteckning som stiftsstyrelsen, inför ett biskopsval, ska upprätta över röstberättigade präster och diakoner i stiftet benämns och får karaktär av röstlängd i den meningen att ingen annan än den präst eller diakon som är upptagen i röstlängden ska få rösta. Bestämmelser om rättelse av röstlängden och överklagande av avslag i ett sådant ärende införs efter förebild av vad som gäller om röstlängd i de direkta kyrkovalen. Tiden för överklagande av valen förkortas till en vecka.
- Kravet på att man för behörighet till tjänst som domprost eller kyrkoherde ska ha fyllt 30 år tas bort då det bedöms stå i strid med diskrimineringslagen.
- Behörighetsprovningen blir lika för befattningar som präst och diakon.
- 57 kap. 5 § kyrkoordningen ändras så att det där anges att församlingsinstruktionens pastoral program ska behandla församlingens verksamhet på de andra språk än svenska som behöver användas för att församlingen ska kunna fullgöra sin grundläggande uppgift. Det införs en ny paragraf i kyrkoordningen, 36 kap. 7 §, som anger att kyrkliga organ i vissa fall är skyldiga att ta emot och besvara skriftliga framställningar på finska, meänkieli respektive samiska.
- Kyrkoordningen och kyrkomötets arbetsordning ändras så att det blir möjligt för kyrkomötet att hålla sammanträden vid andra tidpunkter än som gäller för närvarande.

Vidare föreslås följande smärre korrigeringar i kyrkoordningen.

- Den felaktiga hänvisningen i 4 kap. 27 § ändras.
- Begreppet provval ändras till nomineringsval i 8 kap. 39 §.
- Rubriken närmast före 12 kap. 9 § ändras.
- I 34 kap. 6 § ändras namnet Svenska kyrkans församlingsförbund till Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation.
- Definitionen av begreppet tätortsgrad i 44 kap. 2 § tas bort.
- Bestämmelsen i 46 kap. 2 § ändras så att kravet att församlingen ska tillhöra stiftet tas bort.

- KsSkr 2010:3
- Benämningen sekretesslagen (1980:100) ändras till offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) på de ställen där benämningen förekommer.
 - I 57 kap. 7 § byts kyrkoråd ut mot beslutande organ såvitt avser församlingar i Sverige.

Bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 januari 2011 med undantag för bestämmelserna i 11 kap. 6 § och 53 kap. 1 § kyrkoordningen som föreslås träda i kraft den 1 januari 2012.

Skrivelsens huvudsakliga innehåll	1
Kyrkostyrelsens förslag till kyrkomötesbeslut	4
Ändringar i kyrkoordningen.....	4
4 kap. Kyrkorådet, kyrkonämnden och andra nämnder i församlingar och samfälligheter	4
8 kap. Biskopen	4
11 kap. Kyrkomötet	6
12 kap. Kyrkostyrelsen, m.m.	6
34 kap. Kyrkans anställda	7
36 kap. Indelningsenheter.....	9
44 kap. Ekonomisk utjämning	9
46 kap. Prästlönetillgångar och annan ändamålsbestämd egendom	9
51 kap. Ekonomisk förvaltning för den nationella nivån	10
52 kap. Revision för den nationella nivån	10
55 kap. Diarier och arkiv	10
57 kap. Tillsyn.....	11
53 kap. Offentlighet för handlingar.....	12
Ändringar i Arbetsordning för Kyrkomötet	12
1 kap. Inledande bestämmelser.....	12
3 kap. Ärendenas väckande.....	12
4 kap. Ärendenas beredning	13
1 Inledning	14
2 Biskopsval	15
3 Behörighet att anställas som domprost eller kyrkoherde.....	22
4. Behörighetsprövning vid anställning av diakon.....	24
5 Församlingsinstruktionen och församlingens verksamhet på andra språk än svenska samt rätten att i vissa fall använda nationella minoritetsspråk.....	27
5.1 Bakgrund	28
6 Ändrad tid för kyrkomötets sammanträden	32
7 Smärre ändringar och rättelser	35
Utdrag ur kyrkostyrelsens protokoll	38

Kyrkostyrelsens förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i 4, 8, 11, 12, 34, 36, 44, 46, 51, 52, 55 och 57 kap. kyrkoordningen.
2. Kyrkomötet beslutar att som vilande anta kyrkostyrelsens förslag till ändring i 53 kap. kyrkoordningen.
3. Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i 1, 3 och 4 kap. Arbetsordning för Kyrkomötet.

Ändringar i kyrkoordningen

Härigenom föreslås i fråga om kyrkoordningen (SvKB 1999:1)

dels att 51 kap. 6 § och rubriken närmast före paragrafen ska upphöra att gälla
dels att 4 kap. 27 §, 8 kap. 15, 17, 38, och 39 §§, 11 kap. 6 §, 34 kap. 6, 9, 14 och 17 §§, 44 kap. 2 §, 46 kap. 2 §, 51 kap. 4 §, 52 kap. 5 §, 55 kap. 1 §, 57 kap. 5 och 7 §§ samt rubriken före 12 kap. 9 § ska ha följande lydelse,
dels att det ska införas fyra nya paragrafer, 8 kap. 15 a, 15 b och 39 a §§ samt 36 kap. 7 § och två nya rubriker före 8 kap. 15 respektive 39 a §§ av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap. Kyrkorådet, kyrkonämnden och andra nämnder i församlingar och samfälligheter

27 § Kyrkonämnden är samfällighetens styrelse.

I fråga om kyrkonämndens uppgifter tillämpas bestämmelserna i 6 §, 7 § första stycket 1–3 och 8 § *samt i 2 kap. 5 § tredje stycket*. Det som där sägs om församlingen, kyrkofullmäktige och kyrkorådet ska i stället gälla samfälligheten samt dess samfällda kyrkofullmäktige och kyrkonämnden.

I fråga om kyrkonämndens uppgifter tillämpas bestämmelserna i 6 §, 7 § första stycket 1–5 och 8 §. Det som där sägs om församlingen, kyrkofullmäktige och kyrkorådet ska i stället gälla samfälligheten samt dess samfällda kyrkofullmäktige och kyrkonämnden.

8 kap. Biskopen

15 § Stiftsstyrelsen ska upprätta en *förteckning* som visar vilka präster och diakoner som har rösträtt *och hur många elektor* som ska väljas i varje pastorat.

Röstlängd

15 § Stiftsstyrelsen ska upprätta en *röstlängd* som visar vilka präster och diakoner som har rösträtt.

Röstlängden ska uppta alla de präster och diakoner som 30 dagar före den dag nomineringsvalet ska ske har rösträtt enligt 13, 14 eller 14 a §. Röstlängden ska samma dag som den upprättats anslås på stiftets anslags-tavla.

15 a § Den som anser sig berörd av felaktig uppgift i röstlängden

*eller anser sig felaktigt
utelämnad ska inom en vecka
skriftligen hos stiftsstyrelsen
begära att uppgiften rättas.*

KsSkr 2010:3

*15 b § Om rösträtt föreligger för dem
som är anställda som präster och
diakoner vid ett visst biskopsval
avgörs på grundval av den
röstlängd som har upprättats
enligt 15 §.*

17 § Inom varje pastorat ska det väljas minst en elektor.

Stiftsstyrelsen ska fördela
övriga elektorer mellan pastorat-
en. Fördelningen ska göras i för-
hållande till antalet röstberätti-
gade enligt 33 kap. 2 § i varje
pastorat *när stiftsstyrelsen
beslutar om tidpunkten för valet.*

Stiftsstyrelsen ska fördela
övriga elektorer mellan pastorat-
en. Fördelningen ska göras i för-
hållande till antalet röstberätti-
gade enligt 33 kap. 2 § i varje
pastorat. *Antalet röstberättigade
ska beräknas på uppgifterna i det
register som avses i 56 kap. 1 §
1 en vecka före det att stifts-
styrelsen beslutar om tidpunkten
för valet.*

*Stiftsstyrelsen ska genast
underrätta pastoraten om
beslutet.*

38 § Elektorsvalet, nomineringsvalet och biskopsvalet får överklagas hos Svenska kyrkans valprovsnämnd. Elektorsvalet får dock bara överklagas i samband med att nomineringsvalet överklagas.

Skrivelse med överklagandet
av elektorsvalet eller nomine-
ringsvalet ska ha kommit in till
stiftsstyrelsen senast *tre veckor*
efter det att resultatet av nomi-
neringsvalet har anslagits på
stiftets anslagstavla.

Skrivelse med överklagandet
av biskopsvalet ska ha kommit
in till stiftsstyrelsen senast *tre*
veckor efter det att resultatet av
biskopsvalet har anslagits på
stiftets anslagstavla.

Skrivelse med överklagandet
av elektorsvalet eller nomine-
ringsvalet ska ha kommit in till
stiftsstyrelsen senast *en vecka*
efter det att resultatet av nomi-
neringsvalet har anslagits på
stiftets anslagstavla.

Skrivelse med överklagandet
av biskopsvalet ska ha kommit
in till stiftsstyrelsen senast *en*
vecka efter det att resultatet av
biskopsvalet har anslagits på
stiftets anslagstavla.

Vem som får överklaga

39 § Den som har varit röstberättigad vid biskopsvalet har rätt att överklaga *provvalet* och biskopsvalet.

Även den som har varit röstberättigad vid elektorsvalet får

39 § Den som har varit röstberättigad vid biskopsvalet har rätt att överklaga *nomineringsvalet* och biskopsvalet.

Även den som har varit röstberättigad vid elektorsvalet får

överklaga *provvalet*, om grunden för överklagandet är att fel har förekommit vid elektorsvalet.

överklaga *nomineringsvalet*, om grunden för överklagandet är att fel har förekommit vid elektorsvalet.

Överklagande av rättelse enligt 15 a §

39 a § *Den som har begärt rättelse av uppgift i röstlängd enligt 15 a § får överklaga stiftsstyrelsens beslut att inte göra rättelse hos Svenska kyrkans valprovsnämnd. Skrivelse med överklagandet ska ha kommit in till stiftsstyrelsen inom två veckor från det att röstlängden har anslagits på stiftets anslagstavla.*

11 kap. Kyrkomötet

När sammanträdena ska hållas

6 § Kyrkomötet ska sammanträda i september och oktober vid två tillfällen varje år.

6 § Kyrkomötet ska sammanträda vid två tillfällen varje år, *en gång under det första halvåret och en gång under det andra halvåret.*

Kyrkomötet får sammanträda högst 10 dagar under ett år.

12 kap. Kyrkostyrelsen, m.m.

Nämnderna för planering, samordning, och utveckling

Antalet ledamöter och ersättare

9 § Nämnden för internationell mission och diakoni består av nio* ledamöter, som väljs av Kyrkomötet. En av ledamöterna ska vara biskop.

Nämnden för utbildning, forskning och kultur består av nio ledamöter som väljs av Kyrkomötet. En av ledamöterna ska vara biskop.

Nämnden för Svenska kyrkan i utlandet består av nio ledamöter. Åtta av dessa väljs av Kyrkomötet, den nionde ledamöten ska vara biskopen i Visby stift.

För ledamöterna i respektive nämnd väljer Kyrkomötet lika många ersättare.

* Nämnden har elva ledamöter fram till dess 2010 års Kyrkomöte väljer nya ledamöter.

6 § När en församling, en samfällighet eller ett stift är arbetsgivare ska *Svenska kyrkans församlingsförbund*

1. företräda arbetsgivaren när det gäller att ingå eller säga upp kollektivavtal,
2. avgöra frågor om lockout eller andra stridsåtgärder vid konflikter om sådana kollektivavtal,
3. företräda arbetsgivaren i tvister om sådana kollektivavtal eller om påföljder vid konflikter om sådana avtal, och
4. i anslutning till ingångna kollektivavtal företräda arbetsgivaren i fråga om sådana arbetstagare som inte är medlemmar i någon avtalslutande arbetstagarorganisation.

Svenska kyrkans församlingsförbund ska på motsvarande sätt företräda Svenska kyrkan som arbetsgivare för personalen i kyrkokansliet.

6 § När en församling, en samfällighet eller ett stift är arbetsgivare ska *Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation*

1. företräda arbetsgivaren när det gäller att ingå eller säga upp kollektivavtal,
2. avgöra frågor om lockout eller andra stridsåtgärder vid konflikter om sådana kollektivavtal,
3. företräda arbetsgivaren i tvister om sådana kollektivavtal eller om påföljder vid konflikter om sådana avtal, och
4. i anslutning till ingångna kollektivavtal företräda arbetsgivaren i fråga om sådana arbetstagare som inte är medlemmar i någon avtalslutande arbetstagarorganisation.

Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation ska på motsvarande sätt företräda Svenska kyrkan som arbetsgivare för personalen i kyrkokansliet.

Särskilda villkor för att få en anställning

9 § Behörig att anställas som domprost eller kyrkoherde eller på ett längre vikariat än tre månader på en sådan befattning är den som

1. har fyllt 30 år,
2. har varit anställd som präst i Svenska kyrkan i minst tre år,
3. har genomgått den utbildning som har fastställts av Kyrkostyrelsen,
4. uppfyller de villkor för befattningen som domkapitlet kan ha beslutat om enligt 11 §, och
5. har förklarat sig beredd att i alla uppgifter tjänstgöra tillsammans med andra som vigts till ett uppdrag inom kyrkans vignings-tjänst oavsett deras kön.

Domkapitlet får medge undantag från villkoren i första stycket 1–3, om det finns särskilda skäl.

Innan någon anställs ska domkapitlet yttra sig över de behöriga sökandena utifrån de särskilda krav som befattningen ställer.

9 § Behörig att anställas som domprost eller kyrkoherde eller på ett längre vikariat än tre månader på en sådan befattning är den som

1. har varit anställd som präst i Svenska kyrkan i minst tre år,
2. har genomgått den utbildning som har fastställts av Kyrkostyrelsen,
3. uppfyller de villkor för befattningen som domkapitlet kan ha beslutat om enligt 11 §, och
4. har förklarat sig beredd att i alla uppgifter tjänstgöra tillsammans med andra som vigts till ett uppdrag inom kyrkans vignings-tjänst oavsett deras kön.

Domkapitlet får medge undantag från villkoren i första stycket 1 och 2, om det finns särskilda skäl.

Yttrande vid tillsättning av en diakon

14 § Innan någon anställs som diakon eller på ett längre vikariat än sex månader på en sådan befattning ska domkapitlet yttra sig över de behöriga sökandena utifrån de särskilda krav som befattningen ställer. Detsamma gäller andra befattningar med benämning där ordet diakon ingår eller där behörigheten att utöva uppdraget som diakon har angetts som villkor för anställning.

14 § Innan någon anställs som diakon eller på ett längre vikariat än sex månader på en sådan befattning ska domkapitlet *pröva de sökandes behörighet* och yttra sig över de behöriga sökandena utifrån de särskilda krav som befattningen ställer. Detsamma gäller andra befattningar med benämning där ordet diakon ingår eller där behörigheten att utöva uppdraget som diakon har angetts som villkor för anställning.

När ansökningstiden gått ut ska den som har att besluta om tillsättningen översända ansökningshandlingarna och platsannonsen till domkapitlet.

Domkapitlet ska underrätta de sökande om beslutet i behörighetsfrågan och om skälen för detta.

Överklagande

17 § Domkapitlets beslut i ärenden som avses i 9 § första och andra styckena samt 10 § första och andra styckena får överklagas hos Svenska kyrkans överklagandenämnd. Rätt att överklaga har

1. den sökande, såvitt avser beslut att inte förklara honom eller henne behörig,
2. en medsökande, såvitt avser beslut att förklara en sökande behörig, och
3. den som ska besluta om tillsättningen, såvitt avser beslut att inte förklara en sökande behörig.

17 § Domkapitlets beslut i ärenden som avses i 9 § första och andra styckena samt 10 § första och andra styckena får överklagas hos Svenska kyrkans överklagandenämnd. *Detsamma gäller domkapitlets beslut om behörighet enligt 14 §.* Rätt att överklaga har

1. den sökande, såvitt avser beslut att inte förklara honom eller henne behörig,
2. en medsökande, såvitt avser beslut att förklara en sökande behörig, och
3. den som ska besluta om tillsättningen, såvitt avser beslut att inte förklara en sökande behörig.

När ett beslut har överklagats enligt första stycket får anställningsärendet inte slutföras förrän Överklagandenämnden har avgjort överklagandet.

- 7 § *Kyrkliga organ ska i vissa fall ta emot och besvara skriftliga framställningar på finska, meänkieli respektive samiska.*
- Skyldigheten enligt första stycket gäller skriftliga framställningar från personer bosatta inom något av de förvaltningsområden som anges i 6 § i lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk och på det minoritetsspråk som förvaltningsområdet avser. Det ärende som framställningen gäller ska avse den person som gör denna eller på vilkens uppdrag den görs.*

44 kap. Ekonomisk utjämning

- 2 § I detta kapitel används följande uttryck med den betydelse som anges nedan:

Avgiftsunderlag: De sammanlagda beskattningsbara inkomster som de kyrkotillhöriga i en församling har enligt skattemyndigheternas beslut om taxering till kommunal inkomstskatt enligt 4 kap. 2 § taxeringslagen (1990:324) året före bidragsåret.

Bidragsår: Det år under vilket ett bidrag betalas ut eller en avgift ska betalas.

Egentlig verksamhet: Kostnaderna för gemensam administration, fastighets- och kyrkogårdsförvaltning samt församlingsverksamhet.

Genomsnittskostnad: De totala löpande kostnaderna som alla församlingar i hela landet sammanlagt har för driften av en viss verksamhet eller för ett visst utgiftsslag och som framgår av statistik över boksluten för året före det år som föregår bidragsåret, dividerade med antalet kyrkotillhöriga den 1 januari året före bidragsåret.

Medelavgiftsunderlag: Medelavgiftskraften multiplicerad med antalet kyrkotillhöriga i församlingen den 1 januari året före bidragsåret. Medelavgiftskraften är avgiftsunderlaget för de kyrkotillhöriga i hela landet, dividerat med antalet kyrkotillhöriga i landet den 1 januari året före bidragsåret.

Tätortsgrad: Hur stor andel av befolkningen som bor i tätort.

46 kap. Prästlönetillgångar och annan ändamålsbestämd egendom

- 2 § Stiften ska förvalta prästlönetillgångarna.

Församlingarna *inom stiftet* har andelar i avkastningen av prästlönetillgångarna allt efter

Församlingarna har andelar i avkastningen av prästlönetillgångarna allt efter hur stor del av

hur stor del av tillgångarna som kommer från den församlingen. För en församling som ingår i en samfällighet ska det som i detta kapitel sägs om församlingar i stället gälla samfälligheter.

tillgångarna som kommer från den församlingen. För en församling som ingår i en samfällighet ska det som i detta kapitel sägs om församlingar i stället gälla samfälligheter.

51 kap. Ekonomisk förvaltning för den nationella nivån

Budgetens innehåll

4 § För trossamfundets Svenska kyrkans nationella nivå ska varje år *upprättas en* budget för nästa budgetår. Budgetåret löper per kalenderår.

Budgeten

4 § För trossamfundets Svenska kyrkans nationella nivå ska *Kyrkostyrelsen* varje år *upprätta ett förslag till* budget för nästa budgetår. Budgetåret löper per kalenderår.

Kyrkomötet ska fastställa budgeten vid årets andra sammanträde.

Budgetprocessen

6 § *Kyrkostyrelsen ska upprätta ett förslag till budget senast den 30 juni.*

Kyrkomötet ska fastställa budgeten före oktober månads utgång.

52 kap. Revision för den nationella nivån

5 § Kyrkomötet ska begära in förklaringar som gäller de anmärkningar som har framställts i revisionsberättelsen.

Därefter ska Kyrkomötet vid *ett* sammanträde *senast den 31 december* året efter det år som revisionen avser besluta om ansvarsfrihet ska beviljas eller vägras.

Därefter ska Kyrkomötet vid *sitt andra* sammanträde året efter det år som revisionen avser besluta om ansvarsfrihet ska beviljas eller vägras.

55 kap. Diarier och arkiv

Uppdelning mellan statliga och kyrkliga regler om diarier och arkiv

1 § Regler om registrering av allmänna handlingar som förvaras hos Svenska kyrkan och dess organisatoriska delar finns i 15 kap. 1–2 §§ *sekretesslagen* (1980:100).

Regler om de arkiv som bildas av dessa handlingar finns i arkivlagen (1990:782), i arkivförordningen (1991:446) och i föreskrifter som Riksarkivet har meddelat med stöd av arkivförordningen.

1 § Regler om registrering av allmänna handlingar som förvaras hos Svenska kyrkan och dess organisatoriska delar finns i 5 kap. 1 och 2 §§ *Offentlighets- och sekretesslagen* (2009:400).

FÖRSAMLINGSINSTRUKTION

Församlingsinstruktionens innehåll

5 § För varje församling ska det finnas en församlingsinstruktion. Förslag till församlingsinstruktion ska utarbetas av kyrkoherden och kyrkorådet i församlingen i samråd med domkapitlet. Instruktionen ska innehålla

1. de regler för församlingen och församlingens verksamhet som domkapitlet får besluta enligt bestämmelser i denna kyrkoordning,
2. ett pastoralt program för församlingens grundläggande uppgift att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. I det pastoralprogrammet ska *särskilt* behandlas församlingens verksamhet på *teckenspråk samt på samiska, finska och andra språk.*

7 § Domkapitlet får, om det finns särskilda skäl, utan godkännande av *kyrkoråd* och kyrkoherde, utfärda församlingsinstruktion samt besluta att ändra de delar av församlingsinstruktionen som avser regler enligt 5 § 1. Den utfärdade eller ändrade församlingsinstruktionen gäller för församlingen först efter det att *kyrkorådet* och kyrkoherden har underrättats om beslutet.

5 § För varje församling ska det finnas en församlingsinstruktion. Förslag till församlingsinstruktion ska utarbetas av kyrkoherden och kyrkorådet i församlingen i samråd med domkapitlet. Instruktionen ska innehålla

1. de regler för församlingen och församlingens verksamhet som domkapitlet får besluta enligt bestämmelser i denna kyrkoordning,
2. ett pastoralt program för församlingens grundläggande uppgift att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. I det pastoralprogrammet ska *även* behandlas församlingens verksamhet på *de andra språk än svenska som behöver användas för att församlingen ska kunna fullgöra sin grundläggande uppgift.*

7 § Domkapitlet får, om det finns särskilda skäl, utan godkännande av *beslutande organ* och kyrkoherde, utfärda församlingsinstruktion samt besluta att ändra de delar av församlingsinstruktionen som avser regler enligt 5 § 1. Den utfärdade eller ändrade församlingsinstruktionen gäller för församlingen först efter det att det *beslutande organet* och kyrkoherden har underrättats om beslutet.

För församlingar inom utlandskyrkan gäller det som sägs i första stycket om beslutande organ istället kyrkorådet.

Dessa bestämmelser träder i kraft den 1 januari 2011 med undantag för bestämmelsen i 11 kap. 6 § som träder i kraft den 1 januari 2012.

KsSkr 2010:3 Vidare föreslås i fråga om kyrkoordningen (SvKB 1999:1) att 53 kap. 1 § ska ha följande lydelse.

53 kap. Offentlighet för handlingar

Uppdelning mellan en statlig och en inomkyrklig offentlighetsprincip

1 § Om rätten att ta del av allmänna handlingar som förvaras hos Svenska kyrkan och dess organisatoriska delar finns bestämmelser i <i>Sekretesslagen</i> (1980:100).	1 § Om rätten att ta del av allmänna handlingar som förvaras hos Svenska kyrkan och dess organisatoriska delar finns bestämmelser i <i>Offentlighets- och sekretesslagen</i> (2009:400).

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2012.

Ändringar i Arbetsordning för Kyrkomötet

Härigenom föreslås i fråga om Arbetsordning för Kyrkomötet (SvKB 1999:3) att 1 kap. 3 §, 3 kap. 1 och 2 §§ samt 4 kap. 13 och 23 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap. Inledande bestämmelser

3 § Kyrkomötets presidium beslutar efter samråd med Kyrkostyrelsen och företrädare för nomineringsgrupperna om plats och lokaler vid Kyrkomötets sammanträden.	3 § Kyrkomötets presidium beslutar efter samråd med Kyrkostyrelsen och företrädare för nomineringsgrupperna om <i>tid</i> , plats och lokaler för Kyrkomötets sammanträden.

Kyrkomötets presidium utser sekreterare i utskotten och valberedningen. Kyrkostyrelsen utser personal i övrigt efter samråd med Kyrkomötets presidium.

3 kap. Ärendenas väckande

1 § Motioner väcks genom att lämnas till Kyrkostyrelsen senast två månader innan årets första kyrkomötessammanträde inleds.
Kyrkomötets presidium får besluta att motioner med anledning av en skrivelse från Kyrkostyrelsen får väckas senare. | 1 § Motioner väcks genom att lämnas till Kyrkostyrelsen senast två månader innan årets första kyrkomötessammanträde inleds.
Kyrkomötets presidium får besluta att motioner med anledning av en skrivelse från Kyrkostyrelsen får väckas senare.
<i>Motioner med anledning av en skrivelse med redovisning av verksamheten på den nationella nivån eller med förslag till budget får dock alltid väckas genom att lämnas till Kyrkostyrelsen senast två veckor innan årets första sammanträde inleds.</i> |
|--|--|

Kyrkostyrelsen ska överlämna inkomna motioner till alla som har rätt att delta i Kyrkomötets sammanträden.

KsSkr 2010:3

2 § En skrivelse från Kyrkostyrelsen ska senast två månader innan *Kyrkomötets sammanträde i september* inleds sändas till alla som har rätt att delta i Kyrkomötets överläggningar. *En skrivelse* med redovisning av verksamheten på den nationella nivån *eller* med förslag till budget *för den nationella nivån får dock sändas ut* senast en månad innan *kyrkomötessammanträdet inleds*.

Innan Kyrkostyrelsen beslutar om ett förslag i ett ämne som anges i 11 kap. 17 § första stycket kyrkoordningen ska den begära ett preliminärt yttrande från Läronämnden.

2 § En skrivelse från Kyrkostyrelsen ska senast två månader innan *årets första kyrkomötessammanträde* inleds sändas till alla som har rätt att delta i Kyrkomötets överläggningar.
Skrivelser med redovisning av verksamheten på den nationella nivån *och* med förslag till budget *ska dock* sändas ut senast en månad innan *sammanträdet inleds*.

4 kap. Ärendenas beredning

13 § Kyrkorättsutskottet bereder ärenden om lagen om Svenska kyrkan (1998:1591), lagstiftningsfrågor om Svenska kyrkan som registrerat trosamfund, begravningsverksamheten och den kulturhistoriskt värdefulla egendomen samt Kyrkomötets arbetsordning och instruktioner för Kyrkostyrelsen och nämnderna.

Kyrkorättsutskottet ska yttra sig över förslag till ändringar i kyrkoordningen som finns i en skrivelse från Kyrkostyrelsen eller i en motion. Det finns ytterligare bestämmelser om yttranden från Kyrkorättsutskottet i 21 §.

För att yttra sig över förslag till ändringar i kyrkoordningen får Kyrkorättsutskottet sammanträda innan *Kyrkomötets sammanträde i september* har öppnats.

För att yttra sig över förslag till ändringar i kyrkoordningen får Kyrkorättsutskottet sammanträda innan *årets första kyrkomötessammanträde* har öppnats.

23 § När ett utskott ska avgöra ett ärende tillämpas bestämmelserna i 3 kap. 34–37 §§ kyrkoordningen.

Den som har deltagit i avgörandet av ett ärende får reservera sig mot beslutet eller lämna ett särskilt yttrande. En biskop som har deltagit i utskottets överläggningar får anteckna en särskild mening. En ersättare som har deltagit i utskottets överläggningar får anteckna en särskild mening i utskottets protokoll.

En reservation, ett särskilt yttrande eller en särskild mening ska anmälas när utskottet fattar beslut om ett betänkande eller

Den som har deltagit i avgörandet av ett ärende får reservera sig mot beslutet eller lämna ett särskilt yttrande. En biskop som har deltagit i utskottets överläggningar får anteckna en särskild mening. En ersättare som har deltagit i utskottets överläggningar får anteckna en särskild mening i utskottets protokoll.
Rätten att reservera sig eller lämna ett särskilt yttrande gäller även ledamöterna i Läronämnden och i valberedningen.

om ett yttrande till ett annat utskott. En reservation, ett särskilt yttrande eller en särskild mening som avfattas skriftligen ska lämnas innan *Kyrkomötets sammanträde i september* har avslutats.

Rätten att reservera sig eller lämna ett särskilt yttrande gäller även ledamöterna i Läronämnden och i valberedningen.

En reservation, ett särskilt yttrande eller en särskild mening ska anmälas när *ärendet avgörs*. En reservation, ett särskilt yttrande eller en särskild mening som avfattas skriftligen ska lämnas *senast vid den tidpunkt som ordföranden bestämmer*.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2011.

1 Inledning

Skrivelsen innehåller ett antal förslag till ändringar i kyrkoordningen och ändringar i kyrkomötets arbetsordning. En del förslag har föranletts av uppdrag från 2009 års kyrkomöte. Andra förslag har sin grund i behov av ändringar som kyrkostyrelsen har uppmärksammat under året. Slutligen finns det förslag om vissa kompletteringar och justeringar som utgör följdändringar till tidigare beslutade ändringar i kyrkoordningen.

Förslagen om ändringar beträffande val av biskop, behörighet för anställning som domprost eller kyrkoherde, behörighetsprövning vid anställning av diakon samt församlingsinstruktionen och församlingens verksamhet på andra språk än svenska har varit remitterade till bland andra stiftet och utvalda församlingar och samfälligheter. De förslag som endast innebär ändringar av redaktionell art har inte varit föremål för remissbehandling. Det har inte heller förslaget om ändrad tid för kyrkomötets sammanträden.

De föreslagna ändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2011 med undantag för bestämmelsen i 11 kap. 6 § som föreslås träda i kraft den 1 januari 2012. Även bestämmelsen i 53 kap. 1 § kyrkoordningen som, med hänsyn till det särskilda skyddet i 11 kap. 19 §, kräver två kyrkomötesbeslut föreslås träda i kraft den 1 januari 2012.

Kyrkostyrelsens förslag: Den förteckning som stiftsstyrelsen ska upprätta över präster och diakoner i stiftet ska benämnas och ha karaktär av röstlängd i den meningen att ingen annan än den präst eller diakon som är upptagen i röstlängden ska få rösta. Röstlängden ska upprättas 30 dagar före det att nomineringsvalet ska ske.

Vidare föreslås bestämmelser om rättelse av röstlängden och överklagande av avslag i ett sådant ärende efter förebild av vad som gäller om röstlängd i de direkta kyrkovalen.

Det föreslås också att tiden för överklagande av biskopsvalen förkortas till en vecka.

Nya rubriker: Närmast före 8 kap. 15 a respektive 29 a §§

Ändrade paragrafer: 8 kap. 15 §, 17, 38 och 39 a §§

Ny paragraf: 8 kap. 15 a §

Promemorians förslag: Överensstämmer i stort med vårt. Vi har dock valt att genomföra ändringen beträffande förteckningens karaktär av röstlängd på ett annat sätt än som föreslagits i promemorian. Vi har också lagt till en bestämmelse i 8 kap. 17 § som anger att antalet röstberättigade som enligt paragrafen utgör grund för fördelningen av elektorer på pastoraten, ska beräknas på uppgifterna i kyrkobokföringen en vecka före det att stiftsstyrelsen beslutar om tidpunkten för valet.

Remissinstanserna

Ingen remissinstans avstyrker förslaget men några har framfört synpunkter i vissa delar.

Domkapitlet i Göteborgs stift anser att klarläggande bör ske i fråga om huruvida ersättaren för lekmanaledamot i domkapitel eller stiftsstyrelse har rösträtt vid förhinder för ledamoten på valdagen.

Härnösands stift anför att röstlängd redan är ett etablerat begrepp bl.a. vid de direkta kyrkovalen. Den upptar där samtliga röstberättigade. Som det också beskrivits, så får röstlängden i detta sammanhang dock endast karaktären av en vanlig röstlängd eftersom den inte kommer att bestå av alla (kategorier av) personer som får rösta. Det är, menar stiftet, därför inte självklart att i bestämmelserna om val av biskop införa ett redan etablerat begrepp och ge det en delvis ny innebörd. Vidare påpekar Härnösands och även *Visby stift* att det behövs en konsekvensändring i 8 kap. 16 a § eftersom det enligt den nuvarande lydelsen av denna paragraf ska väljas lika många elektorer som det finns röstberättigade präster och diakoner anställda i stiftets församlingar och anställda pastorsadjunkter när stiftsstyrelsen beslutar om tidpunkt för valet. Det är en rimlig bedömning att beslutet om tidpunkten för valet normalt behöver ske minst ett halvår innan valet ska genomföras. Det innebär att det vid den tidpunkten inte finns några röstberättigade präster och diakoner att relatera antalet elektorer till, eftersom präster och diakoner enligt definitionen i den föreslagna 13 § inte är röstberättigade om de inte är upptagna i röstlängden och denna enligt promemorians förslag till 15 § inte ska upprättas förrän 30 dagar före nomineringsvalet. Slutligen anför Härnösands stift att det i 17 § bör klarare framgå att överklagandetiden relaterar till när röstlängden anslås på stiftets anslagstavla.

Lidköpings församling anser att förslagen är bra men menar att det bör övervägas att införa en möjlighet att överklaga elektorsvalen i särskild ordning så att rätt elektorer och rätt antal får delta i valet.

Norrköpings kyrkliga samfällighet anser att det bör övervägas om inte offentliggörandet av röstlängden kan breddas t.ex. genom att den också blir tillgänglig elektroniskt via stiftets hemsida eller att stiftet delger församlingarna röstlängden eller var den finns tillgänglig. Med hänsyn till att överklagandetiden förkortas blir det än mer angeläget att datum för tillkännagivandet görs tydligt.

Österåker-Östra Ryds församling efterlyser bestämmelser om upprättande av röstlängd även för elektorerna som församlingen menar bör finnas då elektorerna har rätt till ersättare.

2.1 Bakgrund

Kyrkomötet beslutade 2009 på Organisationsutskottets förslag i betänkandet O 2009:1 att dels bifalla motion 2009:38 punkten 2 och dels, med anledning av motion 2009:32 och motion 2009:38 punkten 1, ge kyrkostyrelsen i uppdrag att göra en skyndsam översyn av formerna för biskopsvalen och återkomma till kyrkomötet med förslag till förbättringar.

Kyrkomötets beslut att bifalla motion 38 punkten 2 innebar ett uppdrag till kyrkostyrelsen att utreda vissa specifika frågor med anknytning till biskopsvalet, bland annat den nuvarande ordningen när det gäller överklagande och tiderna för detta. Vidare behövdes det, enligt motionen, klargöras när den förteckning som enligt 8 kap. 15 § ska göras över de röstberättigade ska anses upprättad och vilka som får respektive inte får rösta vid biskopsvalet. Slutligen ifrågasattes i motionen varför det för de röstberättigade prästerna inte finns ersättare när det finns sådana för de valda elektorerna.

Vad gäller det andra uppdraget hade, i motion 2009:32 ifrågasatts om inte antalet röstberättigade vid biskopsvalen var alltför stort. Motionärerna ansåg att det knappast kunde bli konstruktivt att i en så stor valkorporation föra en diskussion om kvaliteter och egenskaper hos en blivande biskop. En annan fråga var förfarandet vid nomineringsvalet. Enligt motion 2009:38 punkten 1 borde möjligheterna till ett förändrat förfarande vid nomineringsvalet utredas.

I sitt betänkande förklarade sig utskottet vara medvetet om att det kan bli ett problem med en alltför stor valmanskår och att detta också hänger samman med önskemålet om att utreda möjligheterna till ett förändrat förfarande vid nomineringsvalet. Utskottet ansåg att det fanns skäl att närmare analysera var problemen finns och förordade därför en skyndsam översyn av formerna för biskopsvalen.

2.2 Gällande ordning för val av biskop

Bestämmelserna om hur biskopar utses finns i 8 kap. 7–39 §§ i kyrkoordningen och innebär i en kort sammanfattning följande. Stiftsstyrelsen ansvarar för valets genomförande och bestämmer tidpunkten för valet. Valet ska föregås av ett nomineringsval och stiftsstyrelsen ska omedelbart efter det att rösterna räknats anslå resultatet av nomineringsvalet på stiftets anslagstavla. Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar ska därefter pröva behörigheten hos de kandidater som erhållit minst fem procent av rösterna i nomineringsvalet. Rösträtt vid valet, såväl nomineringsvalet som det slutliga valet, har domkapitlets och stiftsstyrelsens ledamöter, präster och diakoner i stiftet eller i någon av stiftets församlingar som har en tillsvidareanställning eller en anställning på minst sex månader samt särskilt utsedda elektorer. Elektorerna utses inom varje pastorat och det ska väljas lika många elektorer som det finns röstberättigade präster och diakoner anställda i stiftets församlingar och anställda pastorsadjunkter. Varje pastorat ska utse

minst en elektor och de övriga ska fördelas mellan pastoraten i förhållande till antalet röstberättigade medlemmar i varje pastorat. Stiftsstyrelsen ska upprätta en förteckning över de röstberättigade prästerna och diakonerna och hur många elektorer som ska väljas från respektive pastorat.

När det slutliga valet är avslutat görs en preliminär rösträkning av valförrättarna i respektive kontrakt varefter de förseglade valsedlarna och övrigt material ska överlämnas till stiftsstyrelsen som har att svara för den slutliga sammanräkningen. Om ingen kandidat fått mer än hälften av rösterna ska en andra valomgång genomföras. Valet står då mellan de två kandidater som vid den första valomgången fått flest röster. Sedan valet har avslutats ska stiftsstyrelsen på anslagstavlan kungöra vem som valts. Kyrkostyrelsen ska därefter bekräfta valet genom att utfärda ett bevis om utnämningen till biskop.

Bestämmelser om överklagande av biskopsval finns i 8 kap. 38 §. Elektorsvalet, nomineringsvalet och biskopsvalet får överklagas hos Svenska kyrkans valprövningsnämnd. Elektorsvalet får inte överklagas särskilt utan får bara överklagas i samband med att nomineringsvalet överklagas. Dessa val får överklagas senast tre veckor efter det att resultatet av nomineringsvalet anslagits på stiftets anslagstavla. Överklagande av biskopsvalet kan ske först sedan resultatet av biskopsvalet är klart. Om det har krävts en andra valomgång måste den som i något avseende är missnöjd med valet i den första valomgången således avvakta resultatet av det slutliga valet.

De särskilda regler som gäller för val av ärkebiskop och biskop i Visby stift berörs inte i detta sammanhang då de inte berörs av de bestämmelser som vi nu föreslår.

2.3 Överväganden och förslag

2.3.1 Behovet av en översyn

Demokratiutredningen överlämnade sitt betänkande *Styra och leda – Samverkan och ansvarsfördelning i Svenska kyrkan*, SKU 2008:1, i oktober 2008. Inom ramen för utredningens arbete ställdes ett antal frågor till de tio stift som genomfört biskopsval efter kyrkoordningens tillkomst. Frågorna gällde främst nomineringsproceduren, information om kandidaterna, valdeltagandet, resultatet vid de olika delvalen och eventuella behov av ändringar i kyrkoordningen.

Vad gäller nomineringsprocessen var det enligt utredningen ett allmänt intryck från enkätsvaren att den fungerat relativt väl. Några stift ansåg dock att det fanns behov av en mer strukturerad nomineringsprocess men att utvecklingen gick åt det hållet.

Den översyn av formerna för biskopsvalen som kyrkomötet begärt tycks enligt utskottsbetänkandet främst grunda sig på de problem som kan finnas vid förfarandet i nomineringsvalet. Detta var också sådant som aktualiserades i de bägge motioner som föranlett kyrkomötets uppdrag.

Som framgått ovan är det stiftsstyrelsen som ansvarar för nomineringsvalet och den enda reglering härutöver som finns om förfarandet vid detta val är bestämmelsen i 8 kap. 24 § som anger att valet ska ske på betryggande sätt enligt anvisningar som stiftsstyrelsen utfärdar. När nu diakonerna givits rösträtt kommer naturligtvis valmanskåren att utökas. Det är givet att ju fler röstande som deltar i nomineringsvalen desto större är risken för att det kan uppstå problem och svårigheter vid dess genomförande. En möjlighet att minska risken för detta kan vara att införa en mer detaljerad reglering i kyrkoordningen om hur valet ska genomföras. I likhet med vad som anförts i det remitterade förslaget och utan invändningar från remissinstanserna anser vi dock att det finns tungt vägande skäl

mot en sådan lösning. Det skulle dels medföra en icke önskvärd detaljreglering i kyrkoordningen, dels också ett onödigt ingrepp på ett område som stiftet enligt gällande ansvarsfördelning mellan kyrkans olika nivåer ska ha ansvar för. Ett tänkbart alternativ kunde vara att låta kyrkostyrelsen på delegation från kyrkomötet få utfärda närmare bestämmelser om förfarandet vid nomineringsvalen. Även en sådan lösning skulle dock kunna uppfattas som ett onödigt ingripande i en fråga som uteslutande bör hanteras av de olika stifteten. Härtill kommer det faktum att stifteten har olika struktur, såväl rent geografiskt som befolkningsmässigt. En gemensam ordning för alla stifteten skulle i detta avseende försvåra för stifteten att få en ordning som är anpassad till det egna stiftets särskilda förutsättningar och förhållanden. Det är mot denna bakgrund viktigt att framhålla att stifteten när de utfärdar sina anvisningar i samband med nomineringsvalen beaktar just det egna stiftets förhållanden. Det finns inget som hindrar att man exempelvis inför möjlighet till såväl brevröstning som någon form av digitalt röstningsförfarande. Allt under förutsättning att valet genomförs på ett betryggande sätt. Inte heller finns det något som hindrar att stifteten, utöver att anslå den på sin anslagstavla, även gör den röstlängd som vi föreslår nedan tillgänglig på sin hemsida eller på annat sätt breddar offentlighöret.

I den av demokratiutredningen genomförda enkäten ställdes frågan om det utifrån erfarenheterna av de genomförda biskopsvalen fanns behov av några justeringar i kyrkoordningens bestämmelser om biskopsval. Utredningens sammanfattande bedömning utifrån svaren på denna fråga var att bestämmelserna om biskopsval i huvudsak fungerat väl.

Mot bakgrund av det som här redovisats får det bedömas som tillräckligt att nu bara lägga fram några mer begränsade förslag till ändringar av bestämmelserna om biskopsval.

2.3.2 Överklagande

Enligt nuvarande 8 kap. 38 § får varje del av valprocessen överklagas. Överklagande av elektorsvalet och nomineringsvalet kan ske senast tre veckor efter att resultatet av nomineringsvalet har anslagits på stiftets anslagstavla. Överklagande av biskopsvalet kan ske senast tre veckor efter det att resultatet av detta val har anslagits på anslagstavlan.

Som anförts i promemorian är det främst två omständigheter som kan föranleda en onödig tidsutdräkt på vägen fram till dess att en ny biskop kan installeras. Felaktigheter vid elektorsvalet eller nomineringsvalet kan få till följd ett överklagande av det sistnämnda valet. Även felaktigheter vid det påföljande valet, vare sig det handlar om den första eller andra valomgången, kan komma att bli föremål för överprövning. Som redovisats ovan kan eventuella felaktigheter vid den första valomgången prövas först efter att den andra valomgången är avslutad. Även om en sådan ordning naturligtvis kan skapa osäkerhet under lång tid om vem som ska bli stiftets nya biskop anser vi, så som också har anförts i promemorian, inte att det vore en lämplig lösning att möjliggöra en särskild prövning av valet redan efter det första valtillfället. Det skulle bl.a. medföra att tiden mellan den första valomgången och en eventuell andra valomgång måste förlängas, något som i sin tur ytterligare skulle förlänga hela valprocessen. En förlängning av valprocessen riskeras också om man, som föreslagits från Lidköpings församling, inför en möjlighet att överklaga elektorsvalen i särskild ordning. Detta kan därför enligt vår mening inte komma ifråga.

Inte heller kan det anses rimligt att införa en ordning som innebär att överklagande kan ske endast en gång under hela valprocessen, i anslutning till att biskopsvalet i sin helhet är avslutat. En sådan ordning skulle innebära att en

uppenbar felaktighet vid exempelvis ett elektorval skulle skapa stor osäkerhet under den återstående delen av valprocessen och ett bifall till överklagandet skulle kunna medföra att valprocessen i sin helhet måste göras om.

Ett möjligt sätt att nedbringa tiden för valets avslutande är att förkorta tidsfristen för överklagande. Även om den vanliga fristen på tre veckor är praxis i såväl kyrkliga sammanhang som i statlig förvaltning finns det, som anförs i promemorian, inte några tungt vägande skäl som kan anföras mot att förkorta denna frist till en vecka även om en sådan förkortning naturligtvis skulle kunna sägas vara till viss nackdel för den enskilde som får kortare tid på sig att överklaga. Som noteras i promemorian i detta sammanhang blir överklagandetiden för eventuella felaktigheter i samband med elektorvalet trots en sådan minskning av tidsfristen de facto väsentligt längre än en vecka. Detta val kan ju prövas endast i samband med att nomineringsvalet överklagas. Vidare är det möjligt för den klagande att komplettera sin överklagandeskrift även efter det att överklagandefristen har löpt ut. Om överklagandetiden vad gäller bägge valen minskas till en vecka förkortas den sammanlagda tänkbara tidsutdräkten från elektorvalet till dess biskopsval är avslutat med fyra veckor.

Vid en samlad bedömning av de för- och nackdelar som kan anföras för en sådan förkortning av fristerna för överklagande finner vi att fördelarna väger över. Flertalet remissinstanser har också bejakat detta. Bestämmelsen i 8 kap. 38 § bör därför ändras så att skrivelse med överklagandet ska ha kommit in till stiftsstyrelsen senast en vecka efter det att resultatet av nomineringsvalet respektive biskopsvalet har anslagits på stiftets anslagstavla.

2.3.3 Förteckning av röstberättigade präster och diakoner

I likhet med vad som har anförts i promemorian ser vi att det finns behov av klargörande på vissa punkter när det gäller den förteckning som stiftsstyrelsen enligt 8 kap. 15 § ska upprätta över de präster och diakoner som har rösträtt och hur många elektorer som ska väljas i varje pastorat. Bland annat framgår det inte av bestämmelsen när den ska upprättas och inte heller om den ska anses "konstituerande" för rösträtten, dvs. om bara de som finns upptagna i förteckningen får rösta i biskopsvalet.

Vilka som har rösträtt i biskopsval regleras i 13–14 a §§. Dessa bestämmelser ger, så som de idag är utformade, kriterierna för rösträtt. Med ledning av dessa bestämmelser kan man s.a.s. vid varje givet tillfälle se hur många personer som potentiellt skulle ha rösträtt vid ett biskopsval. Det går däremot inte att med ledning av dem säga vilka personer som rent faktiskt äger rätt att rösta på valdagen. För att veta detta måste man känna till vilka personer som uppfyller kriterierna för rösträtt vid den tidpunkt som ska vara avgörande för om rösträtt föreligger. Med de nu gällande bestämmelserna har det varit oklart när denna tidpunkt infaller. Det finns därför skäl att införa en ordning som innebär att förteckningen får karaktär av röstlängd på så sätt att endast den som finns upptagen i förteckningen får rösta samt att en tidpunkt bestäms då röstlängden ska upprättas. Detta skulle enligt vår mening underlätta valens genomförande då det, inte minst av valadministrativa skäl, är viktigt att vid tidpunkten för såväl nomineringsvalet som biskopsvalet veta exakt vilka som faktiskt har rösträtt. I likhet med promemorians förslag anser vi därför att den förteckning stiftsstyrelsen ska upprätta enligt 15 § bör få karaktär av röstlängd på så vis att endast den som finns upptagen i den faktiskt ska ha rätt att rösta. I förhållande till promemorians förslag föreslår vi dock, som framgår i det följande, en något annorlunda lösning.

I promemorian föreslås den ovan beskrivna ordningen genomföras genom att det, som ytterligare ett kriterium för rösträtt, läggs till i 13–14 a §§ att man ska

finnas upptagen i röstlängden. Som påpekats från Härnösands och Visby stift blir det dock med denna lösning oklart vad som menas med begreppet röstberättigad i 16 a §. I denna paragraf föreskrivs att det ska väljas lika många elektorater som det finns röstberättigade präster och diakoner anställda i stiftets församlingar och anställda pastorsadjunkter när stiftsstyrelsen beslutar om tidpunkt för valet. Om man läser bestämmelsen så att den med röstberättigad avser de som uppfyller villkoren i 13–14 a § finns det ju, med den lösning som föreslås i promemorian, vid det tillfälle stiftsstyrelsen fattar beslut om tidpunkt för valet inga röstberättigade präster och diakoner då detta beslut, som framkommer nedan, alltid kommer att fattas före den dag då röstlängden fastställs. Vad som avses i 16 a § är emellertid inte det antal präster och diakoner som på valdagen faktiskt har rätt att rösta utan det antal präster och diakoner som, när stiftsstyrelsen fattar beslut om tidpunkt för valet, potentiellt har rösträtt, dvs. som vid just den tidpunkten uppfyller de grundläggande villkoren för rösträtt enligt nuvarande 13–14 a §§. Vi tror att detta blir tydligare om man i analogi med den etablerade ordning som gäller vid de direkta kyrkovalet inte uppställer som något rösträttskriterium i 13–14 a §§ att man finns upptagen i röstlängden. I stället föreslår vi att det införs en ny 15 b § av vilken framgår att fråga om huruvida rösträtt föreligger för dem som är anställda som präster och diakoner vid ett visst biskopsval ska avgöras på grundval av röstlängden. Innebörden av en sådan bestämmelse är att det som slutligen avgör om en viss präst eller diakon faktiskt har rätt att delta i valet är huruvida hon eller han finns upptagen i röstlängden. Precis som vid de direkta kyrkovalet gäller då att även om en person på valdagen skulle ha rösträtt enligt bestämmelserna i 13 – 14 a § får den personen inte rösta om hon eller han inte finns upptagen i röstlängden. Mot bakgrund av att den förteckning som anges i 15 § föreslås få samma verkan som röstlängden i kyrkovalet är det lämpligt att använda benämningen röstlängd även i 15 §. Att, som påpekats från Härnösands stift, begreppen inte har exakt samma innebörd ser vi inte som ett avgörande skäl för att inte använda begreppet. Detta eftersom det klart och tydligt anges uttryckligen i bestämmelsen vilka denna röstlängd ska uppta. Vi föreslår också att det införs en ny rubrik före 15 § som visar att denna och efterföljande paragrafer behandlar röstlängden.

Den nu föreslagna ordningen förutsätter som berörts ovan att det bestäms en viss tidpunkt för när röstlängden ska upprättas. Vid de direkta kyrkovalet är denna tidpunkt satt till 30 dagar före den ordinarie valdagen. En motsvarande ordning när det gäller biskopsvalet skulle naturligtvis innebära att några präster och diakoner som inte tjänstgör i stiftet skulle få rösta, nämligen de som efter röstlängdens upprättande tagit tjänst i annat stift, pensionerats eller av annan anledning slutat sin tjänst. På motsvarande sätt skulle den som fått en präst- eller diakonbefattning i stiftet efter det att röstlängden upprättats men innan nomineringsvalet äger rum inte få delta i valet. Av detta skäl är det viktigt att röstlängden upprättas så sent som möjligt under valprocessen. Vid nomineringsvalet med den efterföljande behörighetsprövningen av kandidaterna avgörs vilka som får vara med i det slutliga biskopsvalet. Det är därför viktigt att det är samma personer som röstar vid båda valet. Röstlängden måste av den anledningen uppta de som är röstberättigade redan vid tidpunkten för nomineringsvalet. Denna lösning överensstämmer också bäst med det som redan gäller idag, dvs. att den som har rösträtt i nomineringsvalet också har det i det slutliga valet. Med hänvisning till ovanstående bör, på motsvarande sätt som gäller röstlängden vid de direkta kyrkovalet, tidpunkten bestämmas till 30 dagar före den dag nomineringsvalet ska ske.

Utöver ändringen till begreppet röstlängd bör det i 15 § även regleras vilka som ska upptas i röstlängden, när den ska anslås och vad som ska gälla om rättelse av röstlängden. De bestämmelser vi föreslår har sin motsvarighet i vad som föreskrivs om röstlängd i 38 kapitlet. Till skillnad från promemorian anser vi att bestämmelser om rättelse av röstlängden bör regleras i en särskild paragraf.

Av den förteckning som ska upprättas enligt den nuvarande bestämmelsen i 8 kap. 15 § ska också framgå hur många elektorer som ska väljas i varje pastorat. Denna del av förteckningen synes överflödigt eftersom detta klart framgår av 16 a och 17 §§. Elektorerna bör utses så snart som möjligt. 17 § bör därför kompletteras med en bestämmelse som ålägger stiftsstyrelsen att genast underrätta pastoraten om den beslutade fördelningen.

Enligt 8 kap. 26 § ska stiftsstyrelsen bestämma tidpunkten för biskopsvalet. Beslutet om tidpunkten för valet måste fattas i så god tid att alla delar av valprocessen hinner slutföras inför det slutliga valet vilket i de flesta fall torde innebära minst sex månader. Eftersom balansen mellan dem som innehar kyrkans vigningstjänst och lekmännen bör upprätthållas så långt det är möjligt bör avstämningen mellan de bägge kategorierna av naturliga skäl göras i så nära anslutning till de kommande elektorsvalen som möjligt. Enligt 8 kap. 16 a § ska denna avstämning göras den dag stiftsstyrelsen beslutar om tidpunkten för biskopsvalet.

Den dag som stiftsstyrelsen fattar beslut om tidpunkt för valet ska, enligt nuvarande bestämmelser, även ligga till grund för den fördelning av elektorerna mellan stiftets pastorat som stiftsstyrelsen ska göra enligt 8 kap. 17 §. Efter det att promemorian remitterats har det dock kommit till vår kännedom att det av administrativa skäl inte är tidsmässigt möjligt att göra ett registerutdrag ur kyrkobokföringen som utvisar antalet röstberättigade denna dag och sedan samma dag redovisa detta för stiftsstyrelsen så att de kan fatta sitt beslut. Vi föreslår därför att det, i likhet med vad som gäller för fördelning av mandat mellan valkretsar vid de direkta kyrkovalen, bestäms en viss tidpunkt före stiftsstyrelsens beslut då avstämning mot kyrkobokföringen ska göras. Det är enligt vår mening rimligt att bestämma denna tid till en vecka före stiftsstyrelsens beslut. Det kan naturligtvis inte garanteras någon exakt överensstämmelse mellan antalet röstberättigade vid denna tidpunkt och antalet röstberättigade en vecka senare då stiftsstyrelsen fattar sitt beslut. Å andra sidan vore det inte möjligt att få fram det exakta antalet röstberättigade per pastorat även om det hade varit praktiskt genomförbart att ta ut ett registerutdrag samma dag som stiftsstyrelsen fattar sitt beslut. Detta beror på att det alltid förekommer en viss eftersläpning i kyrkobokföringen så att det i praktiken aldrig är möjligt att av ett registerutdrag utläsa de exakta faktiska förhållandena vid en viss tidpunkt. Det framstår också som osannolikt att de eventuella ut- och inflyttningar respektive ut- och inträden som sker under den vecka som går mellan registerutdrag och stiftsstyrelsebeslut skulle kunna få någon nämnvärd påverkan på fördelningen av elektorer. Vidare är det, som nämnts ovan, en etablerad ordning för fördelning av mandat mellan valkretsar vid de direkta kyrkovalen att antalet röstberättigade bestäms vid en viss tidpunkt som ligger före själva beslutet. När det gäller de direkta kyrkovalen bestäms antalet röstberättigade med ledning av uppgifter i kyrkobokföringen den 1 oktober året före valåret medan beslutet ska fattas senast den 31 mars valåret. Här är alltså fråga om en avsevärt längre tidsrymd mellan registerutdrag och beslut än vad som nu föreslås gälla vid biskopsval. Mot bakgrund av det anförda, och med tillägg till promemorians förslag, föreslår vi att 8 kap. 17 § ändras så att det av den framgår att antalet röstberättigade ska beräknas på uppgifterna i kyrkobokföringen en vecka före den dag då stiftsstyrelsen fattar beslut om tidpunkt för valet.

Med den exklusiva verkan som röstlängden vid biskopsval nu föreslås få är det rimligt att den präst eller diakon som anser sig ha rösträtt också ska kunna få sin sak prövad om stiftsstyrelsen efter en begäran om rättelse beslutar att inte göra någon ändring. Ett sådant beslut ska kunna överklagas till valprövningsnämnden. Med hänsyn till vad ovan föreslagits om en förkortning av överklagandetiden vid biskopsvalen och skälen därtill är det motiverat att även begränsa tiden för överklagande av detta beslut. Som en rimlig tidsfrist för överklagande föreslås två veckor från det att röstlängden har anslagits enligt den föreslagna bestämmelsen i 15 §. Eftersom överklagandetiden även i detta fall bestäms med utgångspunkt från den dag röstlängden anslås blir den faktiska överklagandetiden naturligtvis betydligt kortare. Det är därför viktigt att en begäran om rättelse handläggs med skyndsamhet av stiftsstyrelsen och att den som fått avslag på sin begäran får beskedet så snart som möjligt.

De nu föreslagna bestämmelserna om överklagande av röstlängd bör regleras i en ny paragraf, 39 a § i 8 kap. Av denna paragraf bör även framgå att rätt att överklaga har endast den som beslutet gäller.

Vi anser inte att det behöver införas bestämmelser om upprättande av röstlängd när det gäller elektorerna. Dessa väljs ju av pastoraten och det finns inte något behov av att upprätta en röstlängd över vilka personer som valts att representera lekmannakåren.

2.3.4 Ersättare

I kyrkomötets uppdrag ingick även att analysera frågan om vilka grupper i valmanskåren som ska behöva ersättare. Som anføres i promemorian går det inte att ha någon ordning för ersättarinträde för präster och diakoner utan att på ett icke önskvärt sätt rubba balansen mellan dem som har en vigningstjänst och lekmännen eftersom det är samtliga i stiftet tjänstgörande präster och diakoner som har rösträtt. I likhet med promemorian finner vi inte heller i övrigt någon anledning till ändring av de nuvarande bestämmelserna på detta område.

Av 7 respektive 9 kap. i kyrkoordningen framgår att det för ledamöterna i stiftsstyrelsen och domkapitlet ska utses ersättare som för det fall en av stiftsstyrelsens eller domkapitlets ordinarie ledamöter har förhinder ska inträda i dennes ställe i den turordning som bestämts för ersättarinträde. I motsats till Domkapitlet i Göteborgs stift anser vi inte att detta behöver klargöras ytterligare genom någon särskild bestämmelse när det gäller biskopsval.

3 Behörighet att anställas som domprost eller kyrkoherde

Kyrkostyrelsens förslag: 34 kap. 9 § p 1 kyrkoordningen, med krav på att sökande har fyllt 30 år upphävs.

Ändrade paragrafer: 34 kap. 9 §

Promemorians förslag: Överensstämmer med vårt.

Remissinstanserna

Ingen av remissinstanserna har haft något att invända mot förslaget.

Borås kyrkliga samfällighet anför dock att det med tanke på de allt större krav som ställs på såväl kyrkoherde som domprost bör övervägas om det inte är lämpligt att öka kravet på den tid vederbörande ska ha varit anställd som präst i Svenska kyrkan från tre till fem år.

3.1 Bakgrund

Ett av de villkor som uppställs i 34 kap. 9 § kyrkoordningen för att kunna komma ifråga för en tjänst som domprost eller kyrkoherde är att den sökande har fyllt 30 år. Domkapitlet får medge undantag från villkoret om det finns särskilda skäl. Före 2000 fanns en bestämmelse av motsvarande innehåll i 3 § 3 i förordningen (1992:997) om biskops- och prästtjänster.

Den 1 januari 2009 trädde diskrimineringslagen (2008:567) i kraft. Lagen har till ändamål att motverka diskriminering och främja lika rättigheter och skyldigheter oavsett de i lagen uppräknade diskrimineringsgrunderna och ersätter bland annat jämställdhetslagen. Genom lagen har i svensk rätt också införts två nya diskrimineringsgrunder, könsöverskridande identitet eller uttryck samt ålder.

Åldersdiskriminering är enligt lagen förbjuden inom utbildningsverksamhet och inom arbetslivet i vid mening. Av lagens 2 kap. 1 §, läst tillsammans med 1 kap. 4 §, framgår att en arbetsgivare inte får diskriminera den som är arbetstagare eller söker arbete på grund av personens ålder. Såväl direkt som indirekt diskriminering är förbjuden. Med indirekt diskriminering avses att någon missgynnas genom tillämpning av en bestämmelse, ett kriterium etc. som framstår som neutralt men som kan komma att särskilt missgynna personer med viss ålder.

3.2 Överväganden och förslag

Av 2 kap. 1 § diskrimineringslagen följer att en arbetsgivare inte får diskriminera den som är arbetstagare eller söker arbete på grund av personens ålder. Detta innebär, som anförts i promemorian, att kyrkoordningens krav på att man för behörighet till tjänst som domprost eller kyrkoherde ska ha fyllt 30 år torde stå i strid med nu gällande lagstiftning. Kravet måste därför utmönstras ur kyrkoordningen.

I likhet med vad som anförts i promemorian anser vi det inte heller vara möjligt att endast ändra bestämmelsens utformning. Eftersom även indirekt diskriminering omfattas av diskrimineringslagens bestämmelse kan man inte ersätta den nuvarande åldersgränsen med en bestämmelse som – utan att framstå som diskriminerande – ändå kan komma att särskilt missgynna personer av viss ålder.

Som anges i promemorian kan det hållas för troligt att det nu lämnade förslaget inte kommer att få några mer omfattande konsekvenser då de flesta sökande till tjänst som kyrkoherde eller domprost – som en naturlig följd av utbildnings- och tjänstgöringskraven i 34 kap 9 § 2 och 3 - torde vara 30 år eller äldre.

Mot bakgrund av det anförda föreslår vi att 34 kap. 9 § p 1, kyrkoordningen upphävs.

Borås kyrkliga samfällighet har anfört att det bör övervägas om det inte är lämpligt att öka kravet på den tid man, för att vara behörig att anställas som kyrkoherde eller domprost ska ha varit anställd som präst i Svenska kyrkan från tre till fem år. Detta är emellertid en fråga som ligger utanför den nu aktuella, och i promemorian behandlade, problemställningen och utan en närmare analys är det inte möjligt att nu ta ställning i denna fråga.

4. Behörighetsprövning vid anställning av diakon

Kyrkostyrelsens förslag: I kyrkoordningen införs bestämmelser om behörighetsprövning för befattning som diakon.

Ändrade paragrafer: 34 kap. 14 och 17 §§

Promemorians förslag: Överensstämmer med vårt.

Remissinstanserna

I stort sett samtliga remissinstanser har tillstyrkt förslaget. Endast en instans har avstyrkt.

Domkapitlet i Växjö stift anser att de handlägningsregler som finns för behörighetsprövning och yttrande över präster i 34 kap. 13 § skulle fungera lika väl för domkapitlens behörighetsprövning och yttrande över diakoner. Man förordar därför samma handlägningsregler i 14 § som i 13 §.

Göteborgs kyrkliga samfällighet anser att förslaget går stick i stäv mot strävandena att förenkla kyrkoordningen och föreslår därför i stället att 34 kap. 14 § kyrkoordningen upphävs. Samfälligheten anser att diakonbefattningar kan, vad gäller anställningsförfarandet, jämföras med organist- och kantorsbefattningar. Det torde därför vara tillfyllest med regleringen i 34 kap. 8 §, tredje stycket, kyrkoordningen.

4.1 Bakgrund

Uppdraget från kyrkomötet

Genom att bifalla förslaget i Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2009:6 *Yttrande till en befattning som diakon* uppdrog kyrkomötet till kyrkostyrelsen att utreda möjligheterna till ändring av 34 kap. 14 § i kyrkoordningen så att behörighetsprövningen blir lika för befattningar som präst och diakon.

I sitt betänkande angav Tillsyns- och uppdragsutskottet att det skulle vara rimligt att behörighetsprövningen är lika utformad för befattningar som präst och diakon. Utskottet menade att en sådan förändring inte torde medföra någon större ökning av arbetsbelastningen för domkapitlet eftersom det, när yttranden nu ges över behöriga sökanden, det i praktiken också blir fråga om en indirekt prövning av behörigheten.

4.2 Gällande bestämmelser

Behörighet

I 34 kap. 8 § tredje stycket i kyrkoordningen sägs att endast den som är behörig att utöva uppdraget som diakon enligt bestämmelserna i 32 kapitlet får vara anställd som diakon eller på en befattning med benämning där ordet diakon ingår eller där sådan behörighet på annat sätt har angetts som villkor för anställning. Det finns inga andra behörighetsbestämmelser för att kunna anställas som diakon. Som framgår nedan är det primärt en uppgift för den som svarar för anställningen att pröva behörigheten hos den som söker en anställning som diakon.

Kyrkoordningens behörighetsbestämmelser för att kunna anställas skiljer sig åt i fråga om befattningar som diakon respektive präst. När det gäller präster är det bara för befattningar som pastorsadjunkt som det inte finns några andra behörighetskrav än att vara behörig att utöva uppdraget som präst. Särskilda bestämmelser om behörighet för att kunna anställas som kyrkoherde eller domprost finns i 34 kap. 9 § och för att kunna anställas som komminister, kontraktsadjunkt eller

stiftsadjunkt i 10 § i samma kapitel. Härtill kommer att domkapitlet enligt 11 § får fastställa särskilda villkor för att kunna anställas på en viss befattning som präst.

De i 34 kap. 9 § särskilt angivna behörighetsvillkoren för att anställas som kyrkoherde eller domprost gäller vid en anställning tills vidare eller för ett vikariat som sträcker sig över längre tid än tre månader. De särskilda villkoren för övriga befattningar som präster gäller – utöver för tillsvidareanställning – även för vikariat som är längre än sex månader.

Frågan om sökande till en befattning som präst uppfyller de i kyrkoordningen angivna behörighetsvillkoren prövas av domkapitlet. Om det finns särskilda skäl kan domkapitlet medge undantag från vissa av behörighetsvillkoren. Domkapitlets beslut i behörighetsfrågan kan enligt 34 kap. 17 § överklagas hos Svenska kyrkans överklagandenämnd av den sökande, såvitt avser beslut att inte förklara honom eller henne behörig, av en medsökande, såvitt avser beslut att förklara en sökande behörig, och av den som ska besluta om tillsättningen, såvitt avser beslut att inte förklara en sökande behörig.

Yttrande

Enligt 34 kap. 14 § i kyrkoordningen ska domkapitlet, innan någon anställs som diakon eller på ett längre vikariat än sex månader på en sådan befattning, yttra sig över de behöriga sökandena utifrån de särskilda krav som befattningen ställer. Detsamma gäller andra befattningar med benämning där ordet diakon ingår eller där behörigheten att utöva uppdraget som diakon har angetts som villkor för anställning.

När det sägs att domkapitlet ska yttra sig över de ”behöriga” sökandena innebär det att domkapitlet måste pröva om de personer som man får att yttra sig över är behöriga. Det blir dock arbetsgivaren som primärt får pröva behörigheten. Skulle den lokala arbetsgivaren inte skicka in ansökningshandlingar till domkapitlet från någon som inte bedöms behörig, trots att den sökande själv anser sig vara detta, kan den frågan endast prövas genom beslutsprövning i enlighet med 57 kap. i kyrkoordningen. För att en sökande själv ska kunna få ett lokalt beslut om behörighet prövat måste han eller hon därmed tillhöra den församling eller en församling inom den samfällighet som är arbetsgivare.

Bestämmelserna om hanteringen av handlingar som avser en befattning som präst är mer detaljerade än de som gäller befattningar som diakon. När det är fråga om en befattning som präst ska efter ansökningstidens utgång enligt 34 kap. 13 § ansökningshandlingarna och platsannonsen skickas till domkapitlet. Vidare stadgas i samma paragraf att domkapitlet, efter beslut om behörighet, med eget yttrande över de behöriga sökandena ska överlämna handlingarna till den som har att besluta om tillsättningen. Några motsvarande handläggningsregler finns inte när det är fråga om en befattning som diakon.

4.3 Överväganden och förslag

Den som söker en befattning som diakon kan, för det fall arbetsgivaren och den som söker anställning har olika syn på om den sökande är behörig, bara få saken prövad genom att begära beslutsprövning av arbetsgivarens beslut att inte sända in vederbörandes handlingar till domkapitlet. Då beslutsprövning av en församling eller samfällighets beslut enligt 57 kap. 8 § kyrkoordningen endast kan begäras av den som tillhör den församling eller en församling inom den samfällighet som fattat beslutet kan endast den sökande som är folkbokförd inom församlingens eller samfällighetens område få sin sak prövad. Som konstaterats i promemorian kan en sökande med fog se det som en rättsförlust att behörigheten inte prövas av

domkapitlet och att det inte heller, om behörighet för befattningen föreligger, kan bli fråga om något yttrande från domkapitlet. Detta talar, enligt vår mening, för att det bör införas bestämmelser om behörighetsprövning även för diakoner.

Som anförts i promemorian förefaller det dock rimligt att det kan finnas skillnader i hur behörigheten för präster respektive diakoner prövas om det finns skillnader i behörighetsvillkoren.

De behörighetsvillkor som gäller för befattningar för präster respektive för diakoner är, som framgått av redogörelsen ovan, av delvis olika karaktär då det för präster kan tillkomma ett antal mer specifika behörighetskrav beroende på vilken tjänst som är aktuell. I vissa fall kan också domkapitlet om det finns särskilda skäl medge undantag från de tillkommande behörighetskraven för befattningar som präst. Det mest grundläggande kravet är emellertid av samma karaktär oavsett om det gäller präster eller diakoner, nämligen att man för att vara anställd som diakon ska vara behörig att utöva uppdraget som diakon och för att vara anställd som präst ska vara behörig att utöva uppdraget som präst. Att det också kan förekomma andra behörighetskrav för prästtjänster kan enligt vår mening inte motivera att behörighetsprövningen inte är lika utformad för befattningar som präst och diakon.

Som redan Tillsyns- och uppdragsutskottet konstaterade, kan en förändring inte förutses medföra någon större ökning av arbetsbelastningen för domkapitlet. Redan enligt nuvarande bestämmelser har domkapitlet att yttra sig över behöriga sökande till befattningar som diakon. I praktiken torde detta innebära att en indirekt prövning av behörigheten sker redan idag.

Med hänvisning till det anförda föreslår vi nu att 34 kap. 14 § kyrkoordningen ändras så att domkapitlet ska pröva behörigheten även för sökande till en befattning som diakon. Detta bör då gälla alla sökande utan någon gallring i förväg av den som har att besluta om tillsättningen.

I första stycket i 14 § tillfogas att domkapitlet ska pröva behörigheten för de sökande innan någon anställs som diakon eller på ett längre vikariat än sex månader på en sådan befattning. Det kyrkoordningsreglerade behörighetskravet att vara behörig att utöva uppdraget som diakon gäller visserligen även för kortare vikariat. Liksom i fråga om präster får i sådana fall behörigheten prövas fullt ut av den som beslutar om tillsättningen.

Samma ordning bör gälla för att sända handlingar till domkapitlet när ansökningstiden har gått ut som nu gäller i fråga om präster. Likaså bör samma skyldighet finnas för domkapitlet att underrätta de sökande om sitt beslut i behörighetsfrågan. Växjö stift har förordat att samma handläggningsregler som finns i 13 § ska införas också i 14 §. Vi anser emellertid att promemorians förslag är tillräckligt detaljerat. Det framgår av promemorians förslag till 14 § att domkapitlet ska pröva de sökandes behörighet och yttra sig över de behöriga sökandena. Att domkapitlets behörighetsprövning och yttrande också ska komma den till del som har att besluta om tillsättningen ligger i sakens natur och behöver inte uttryckas särskilt i bestämmelsen.

Det bör göras ett tillägg i 34 kap. 17 § om möjligheten att överklaga domkapitlets beslut. Någon ytterligare bestämmelse om behörighet föreslås inte utöver det som anges som villkor för att vara anställd som diakon i 34 kap. 8 §.

5 Församlingsinstruktionen och församlingens verksamhet på andra språk än svenska samt rätten att i vissa fall använda nationella minoritetsspråk

KsSkr 2010:3

Kyrkostyrelsens förslag: Kyrkoordningen ändras så att församlingsinstruktionens pastoral program ska behandla församlingens verksamhet på de andra språk än svenska som behöver användas för att församlingen ska kunna fullgöra sin grundläggande uppgift. Kyrkliga organ ska i vissa fall vara skyldiga att ta emot och besvara skriftliga framställningar på finska, meänkieli respektive samiska.

Ändrad paragraf: 57 kap. 5 §

Ny paragraf: 36 kap. 7 §

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med vårt.

Remissinstanserna

Av de 43 remissinstanserna har 21 yttrat sig över förslagen och av dessa tillstyrker 18. Av de stift som har yttrat sig har tio tillstyrkt förslagen. *Strängnäs stiftsstyrelse* och *domkapitel* framhåller att förslaget är välgrundat i avseendet att samma geografiska områden ska gälla enligt kyrkoordningen som enligt språklagen. *Stiftsstyrelsen i Uppsala* avstyrker den föreslagna ändringen i 57 kap. 5 § med motiveringen att minoritetsspråken behöver synliggöras. *Stiftsstyrelserna i Stockholms* respektive *Luleå stift* har beträffande förslaget till ny 36 kap. 7 § föreslagit att skyldigheten att kommunicera på finska, meänkieli och samiska även ska gälla muntliga framställningar och att begränsningen till förvaltningsområden bör utgå för att inte göra kyrkans medlemmar beroende av vilken ställning boendekommunen redan tagit eller i framtiden tar i frågan om att ingå i ett förvaltningsområde. Om rätten ändå begränsas bör en hänvisning göras till både 6 och 7 §§ i lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk, så att kommuner som kommer till genom frivillig anslutning berörs av bestämmelsen. De båda stiftet föreslår också en annan utformning av 57 kap. 5 § på så sätt att det i paragrafen anges ”teckenspråk, nationella minoritetsspråk och de andra språk som behöver användas för att församlingen ska kunna fullgöra sin grundläggande uppgift.” Den föreslagna lydelsen överensstämmer med språklagens. Vidare anser de att formuleringen bör vara ”även behandlas” i stället för ”särskilt behandlas” vilket är neutralt och därför medverkar till inkludering av arbetet på andra språk än svenska. De båda stiftet anser slutligen att det vore klokt att invänta resultatet av processen kring den policy för arbetet på andra språk som håller på att tas fram inom kyrkan innan man lämnar förslag till ändringar i kyrkoordningen till kyrkomötet. *Sakkunniggruppen för sverigefinskt arbete i Svenska Kyrkan*, *Samiska rådets arbetsgrupp* och *Strategigruppen för teckenspråkligt arbete* har lämnat ett yttrande med i huvudsak motsvarande synpunkter. *Domkapitlet i Göteborgs stift* framhåller det angelägna i att det som finns i församlingsinstruktionen i hög grad är förankrat i församlingens verklighet och ser det inte som något bekymmer att kunna bedöma vilka relevanta språk församlingen borde ange i sin instruktion. *Domkapitlet i Karlstads stift* framhåller vikten av att den föreslagna ändringen inte leder till en försvagad ställning för den teckenspråkliga verksamheten och att den kan ge utrymme för olika tolkningar. *Stiftsstyrelsen och domkapitlet i Skara stift* anser att möjligheter bör finnas för den enskilda kyrkliga enheten att kunna få ekonomiskt stöd för de merkostnader som bestämmelsen kan medföra. *Norrköpings kyrkliga samfällighet* menar att kraven ökar på församlingarna när det gäller omvärldsorientering och analysen av denna. Det är därför viktigt att församlingarna på ett strukturerat sätt medvetandegörs om denna utvidgning, en uppgift som torde ligga inom stiftets främjandeuppgifter.

5.1 Bakgrund

Rätt att i vissa fall använda minoritetsspråk

I enlighet med vad som föreslogs i betänkandet *Samiska frågor i Svenska Kyrkan* (Svenska kyrkans utredningar 2006:1) har kyrkostyrelsen beslutat att det ska utarbetas förslag till ändringar i kyrkoordningen som medför att organ inom Svenska Kyrkan i vissa fall ska vara skyldiga att ta emot skriftliga framställningar på samiska och att också svara på dem på samiska.

Församlingsinstruktionen

Genom att bifalla förslaget i Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2009:1 *Nationella minoriteter* har kyrkomötet uppdragit åt kyrkostyrelsen att utreda möjligheterna till en ändring av 57 kap. 5 § punkt 3 i enlighet med utskottets överväganden.

I motion 2009:13 *Nationella minoriteter* föreslogs att kyrkoordningens bestämmelser om församlingsinstruktionen skulle ändras så att där skulle anges att en redogörelse skulle finnas för församlingens verksamhet på de nationella minoritetsspråken finska, meänkieli, romani chib och samiska samt på teckenspråk och andra språk. I motionens motiveringar pekades också särskilt på den förstärkta ställning som de nationella minoritetsspråken har fått i det svenska samhället.

Tillsyns- och uppdragsutskottet föreslog att motionen skulle avslås men ansåg ändå att det behövs en ändring av bestämmelserna i enlighet med motionens intentioner. Utskottet framhöll att församlingsinstruktionen ska vara ett levande dokument och det att därför är viktigt att den inte blir ett dokument som innehåller en rad punkter som är obligatoriska att ha med enligt kyrkoordningen men som saknar förankring i församlingens verklighet. Man menade att situationen vad gäller de nationella minoritetsspråken och andra språk skiljer sig mycket åt mellan olika församlingar. Samiska, finska och meänkieli talas av många, inte bara i Luleå stift, medan det på andra ställen kan vara t.ex. arabiska, spanska eller danska som är det största språket efter svenskan. Kyrkoordningens bestämmelser om redovisning av verksamhet på andra språk än svenska bör enligt utskottet, utformas så att de passar varje församling utan att skapa onödiga krav. Domkapitlet kan utifrån sin kunskap om förhållandena i stiftet se till att varje församling har verksamhet på de språk som är relevanta. Utskottet såg det som lämpligt att bestämmelserna skulle ändras så att det där slås fast att församlingsinstruktionen ska innehålla en redogörelse för församlingens verksamhet på de språk utöver svenska som är vanliga i just den församlingen.

5.2 Gällande bestämmelser

Lagstiftning om nationella minoritetsspråk och teckenspråk

Språksituationen i landet har förändrats under de senaste decennierna. Sverige har blivit mångkulturellt genom att en stor andel av befolkningen har annat modersmål än svenska. Internationaliseringen har ökat kraftigt inom olika samhällssektorer. Riksdagen har erkänt de fem nationella minoriteterna judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar. Samerna har därutöver en särskild ställning som urfolk. Gruppernas språk har erkänts som nationella minoritetsspråk. Sedan år 2000 gäller också särskilda lagar om rätt att använda finska, meänkieli och samiska i kontakter med myndigheter och domstolar i s.k. förvaltningsområden där språken har lång tradition. Lagarna är numera ersatta av lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Riksdagen har vidare beslutat om särskilt stöd för de fem nationella minoriteternas språk. I Språklagen (2009:600)

som gäller sedan 1 juli 2009 sägs att det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken. Dessa är finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska. Motsvarande gäller också beträffande det svenska teckenspråket.

KsSkr 2010:3

Församlingsinstruktionen

Det bör först noteras att efter att Tillsyns- och uppdragsutskottet avgav sitt betänkande *Nationella minoriteter* beslutade kyrkomötet att ändra 57 kap. 5 §. Kyrkomötets bifall till utskottets förslag innebär ett uppdrag att pröva om det ska göras en ändring i punkt 3 i den nämnda paragrafen. Paragrafen innehåller nu bara två punkter. Det som tidigare stod i punkt 3 återfinns nu i paragrafens punkt 2. Tidigare stod i punkt 3 att församlingsinstruktionen skulle innehålla en redogörelse för församlingens verksamhet på teckenspråk samt på samiska, finska och andra språk. I punkt 2 sägs nu att församlingsinstruktionens pastoralprogram särskilt ska behandla församlingens verksamhet på teckenspråk samt på samiska, finska och andra språk.

Det går inte av förarbetena till kyrkoordningen att utläsa varför bestämmelserna om verksamhet på andra språk än svenska har utformats på det sätt som nu är fallet. En bakgrund torde vara att det i 23 kap. 2 § i kyrkolagen (1992:300) angavs som en uppgift för stiftssamfälligheten att ”främja församlingsarbete bland teckenspråkiga samt på finska, samiska och andra språk”. Före 1992 års kyrkolags tillkomst fanns bestämmelser som avsåg församlingsarbete bland teckenspråkiga, finskspråkiga och samer. I ett utredningsförslag som primärt behandlade de nationella församlingarna föreslogs att de då gällande bestämmelserna skulle ändras så att det enbart angavs att stiftssamfälligheten skulle främja församlingsarbete på andra språk än svenska. I propositionen 1991/92:85 *Ny kyrkolag* föreslog regeringen dock den formulering som kom att tas in i 1992 års kyrkolag. I propositionen konstaterades att med den ökade invandringen hade behovet av församlingsarbete på andra språk än svenska kommit att öka och att sådant arbete bedrevs i olika former vid sidan av arbetet i de nationella församlingarna. I propositionen konstaterades också att arbete bedrevs på flera olika språk även om det finskspråkiga arbetet var det mest omfattande.

5.3 Överväganden och förslag

Rätt att i vissa fall använda minoritetsspråk

I enlighet med vad som föreslogs i betänkandet *Samiska frågor i Svenska kyrkan* har kyrkostyrelsen beslutat att det ska utarbetas förslag till ändringar i kyrkoordningen som medför att organ inom Svenska Kyrkan i vissa fall ska vara skyldiga att ta emot skriftliga framställningar på samiska och att också svara på dem på samiska. En begränsning bör ske till att ärendet ska gälla den person som gör framställningen eller på vilkens uppdrag den görs.

I kyrkoordningen finns i dag ingen bestämmelse om rätten att använda minoritetsspråk. Sedan den 1 januari 2010 finns, som har redovisats tidigare, bestämmelser om myndigheters och domstolars skyldigheter att i vissa fall kommunicera på minoritetsspråk i lagen om minoriteter och minoritetsspråk. Rätten omfattar förutom samiska även finska och meänkieli. Vi anser därför att det är rimligt att rätten enligt kyrkoordningen omfattar inte bara samiska utan även finska och meänkieli. Bestämmelsen kommer att gälla samtliga organ inom Trossamfundet Svenska kyrkan. Någon särskild avgränsning utöver att det är fråga om kyrkliga organ behöver inte göras. Kyrkoordningens bestämmelser gäller

enbart organ som hör hemma inom trossamfundet och för alla organ inom trossamfundet gäller kyrkoordningen.

I lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk är en förvaltningsmyndighets skyldig att kommunicera på ett minoritetsspråk kopplad till att myndighetens geografiska verksamhetsområde helt eller delvis sammanfaller med minoritetsspråkets förvaltningsområde. Förslaget till bestämmelse i kyrkoordningen innebär att samma geografiska område ska gälla enligt kyrkoordningen som enligt lag. Den principen bör kvarstå även när det görs förändringar i de lagreglerade förvaltningsområdena. Det bör därför i kyrkoordningen anges en skyldighet för kyrkliga organ att ta emot skriftliga framställningar från dem som är bosatta inom de i lagen givna förvaltningsområdena. *Stiftstyrelserna i Stockholms Kyrkan* anser att någon begränsning till förvaltningsområden inte bör göras för att inte medlemmar i Svenska kyrkan ska behandlas olika och att skyldigheten att ta emot framställningar på minoritetsspråken inte bör begränsas till skriftliga framställningar.

Vi befärar att en skyldighet att även muntligt kunna svara på framställningar skulle bli praktiskt svår och alltför betungande för många församlingar. Den av oss föreslagna begränsningen till skriftliga framställningar får också stöd av flertalet remissinstanser. Vid en avvägning av omfattningen av rätten att använda minoritetsspråk har vi bedömt det lämpligt att använda den begränsning till förvaltningsområden som finns i lagen. Några remissinstanser har också särskilt påpekat att det gör uppgiften möjlig. Det bör framhållas att den ordning som föreslås är en miniminivå där bestämmelserna i kyrkoordningen är tvingande för de kyrkliga organen inom de områden som anges i 6 § i minoritetsspråklagen. Det finns däremot inget som hindrar att församlingar utsträcker sin service även när det gäller muntliga framställningar eller att andra kyrkliga organ tillämpar motsvarande bestämmelse trots att organet inte är verksamt inom ett förvaltningsområde. Den möjligheten bör dock inte regleras i kyrkoordningen.

En bestämmelse om att den som gör en framställning ska ha det språk på vilket framställningen görs som modersmål synes inte nödvändig. Det torde inte vara aktuellt att andra än de som själva använder något av de nationella minoritetsspråken kommer att göra skriftliga framställningar på detta språk. Däremot görs, i enlighet med förslaget från utredningen om samiska frågor, den begränsningen att framställan ska avse den person som gör framställan eller på vilkens uppdrag den görs.

Utifrån kyrkoordningens uppbyggnad finns det inget kapitel där en bestämmelse av det slag som nu föreslås hör hemma. För att kunna ha en enda generell bestämmelse i kyrkoordningen som inte kräver hänvisningsbestämmelser i flera kapitel, föreslås att bestämmelsen läggs till i 36 kap. som en ny 7 §.

Församlingsinstruktionen

Genom att bifalla förslaget i Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2009:1 *Nationella minoriteter* har kyrkomötet uppdragit åt kyrkostyrelsen att utreda möjligheterna till en ändring av 57 kap. 5 § punkt 3 (numera punkt 2) i enlighet med utskottets överväganden.

Tillsyns- och uppdragsutskottet har understrukit vikten av att det som finns i församlingsinstruktionen är förankrat i församlingens verklighet. Om det bara blir fråga om att tillgodose vissa krav som ställs i kyrkoordningen finns det betydande risker för att församlingsinstruktionen inte blir ett levande dokument utan bara något som av formella skäl ska finnas.

När det gäller vilka språk som ska behandlas i församlingsinstruktionen talas mot denna bakgrund i utskottets betänkande om de språk utöver svenska som är vanliga i församlingen. I betänkandet talas också om domkapitlets uppgift att utifrån sin kunskap om förhållandena i stiftet se till att varje församling har verksamhet på de språk som är relevanta. Tar man fasta på att det ska vara fråga om de språk som är vanliga i församlingen finns viss risk att det bara blir fråga om att göra en enkel kvantitativ bedömning. Det torde dock krävas andra kriterier än vanlighet för att avgöra vilka språk som är relevanta i en viss församling. Man behöver t.ex. ta hänsyn till små grupper som inte kan kommunicera på mer än ett språk även om det inte är ett vanligt språk i den meningen att det används av många i församlingen, t.ex. de som är teckenspråkiga. Avgörande för vilka språk som behöver användas i församlingens verksamhet bör vara vad som krävs för att församlingen ska kunna fullgöra sin grundläggande uppgift att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. Vad detta i praktiken innebär för en viss församling kan bara avgöras i det lokala sammanhanget. Det kräver en närmare analys av vad den grundläggande uppgiften innebär och av det sociala sammanhang där församlingen är satt att fullgöra sin uppgift. Man behöver se både till behoven hos dem som tillhör församlingen och på ansvaret för den kyrkliga verksamheten för alla som vistas i församlingen. Mot bakgrund av dessa överväganden föreslås att församlingsinstruktionens pastoralprogram ska behandla församlingens verksamhet på de andra språk än svenska som behöver användas för att församlingen ska kunna fullgöra sin grundläggande uppgift.

Stiftstyrelserna i Stockholms respektive Luleå stift samt Sakkunniggruppen för sverigefinskt arbete i Svenska Kyrkan har anfört att nationella minoritetsspråk och teckenspråk ska anges uttryckligen i paragrafen för att synliggöras. De båda stiftet har även framfört att där det i dag står "särskilt behandlas" bör det i stället stå "även behandlas" vilket är neutralt och medverkar till inkludering av arbetet på andra språk än svenska. *Domkapitlet i Uppsala stift* har avstyrkt ändringen och *Stiftstyrelsen i Karlstad* har påpekat att den inte får innebära att teckenspråket osynliggörs. Enligt Tillsyns- och uppdragsutskottet är det viktigt att den kyrkoordningsbestämmelse som reglerar församlingens verksamhet på andra språk och hur den ska redogöras för i församlingsinstruktionen är skriven så att den passar varje församling utan att skapa onödiga krav. Vi har formulerat vårt förslag utifrån detta. Avsikten med vårt förslag är att klargöra och förstärka att varje församling måste ta ställning till vilka språk som den har behov av att kommunicera på för att fullgöra sin uppgift och att det kan se mycket olika ut. Vi noterar de farhågor som har framförts men bedömer inte att det finns någon faktisk risk att den föreslagna utformningen av bestämmelsen leder till att minoritetsspråken får en sämre behandling.

Vi anser däremot i likhet med vad några remissinstanser har framfört att en ändring av skrivningen i 57 kap. 5 § punkten 2 från "särskilt behandlas" till "även behandlas" är motiverad. En sådan ändring är, som remissinstanserna framhållit, neutral och medverkar till att inkludera arbetet på andra språk än svenska. Den förstärker att arbetet på andra språk än svenska hör till det reguljära arbetet.

Slutligen har det från *Stiftsstyrelserna i Stockholms respektive Luleå stift* och *Sakkunniggruppen för sverigefinskt arbete i Svenska kyrkan* framförts att förändringarna i kyrkoordningen bör avvakta det arbete med en policy och mål för Svenska kyrkans arbete på andra språk än svenska som pågår. Vår bedömning är att innehållet i den policy som nu är under utarbetande inte kommer att vara sådant som lämpar sig för en reglering i bestämmelser i kyrkoordningen. Däremot

kan de bestämmelser vi nu föreskriver utgöra en bra grund för en policy som sedan ger målen för arbetet med utvecklingen av Svenska kyrkan som en flerspråkig kyrka där verksamheten på andra språk är inkluderad i kyrkans strukturer på alla nivåer.

6 Ändrad tid för kyrkomötets sammanträden

Kyrkostyrelsens förslag: Kyrkoordningen och kyrkomötets arbetsordning ändras så att det blir möjligt för kyrkomötet att hålla sammanträden vid andra tidpunkter än som gäller för närvarande.

Ändrade paragrafer: 11 kap. 6 §, 51 kap. 4 § och 52 kap. 5 § kyrkoordningen samt 1 kap. 3 §, 3 kap. 1–2 §§, 4 kap. 13 och 23 §§ Arbetsordning för Kyrkomötet

Upphävad paragraf: 51 kap. 6 § kyrkoordningen

6.1 Bakgrund

Det har i olika sammanhang framförts förslag om att permanenta den ordning som övergångsvis gällde för åren 2000 och 2001 då kyrkomötet sammanträdde i maj och september. I vår skrivelse till 2009 års Kyrkomöte, Styrning och ledning m.m. (KsSkr 2009:5) angav vi att det fanns goda skäl att på nytt pröva en likartad ordning och att vi hade för avsikt att återkomma i frågan så att det, från och med 2011, skulle bli möjligt att hålla ett första sammanträde med kyrkomötet före maj månads utgång och ett andra sammanträde före oktober månads utgång.

6.2 Överväganden och förslag

6.2.1 Bestämmelser om tidpunkt för kyrkomötets sammanträden

I den grundläggande bestämmelsen i 11 kap. 6 § i kyrkoordningen om när kyrkomötets sammanträden äger rum sägs att kyrkomötet ska sammanträda i september och oktober vid två tillfällen varje år.

Vidare sägs i 1 kap. 3 § i arbetsordningen att kyrkomötets presidium efter samråd med kyrkostyrelsen och företrädare för nomineringsgrupperna beslutar om plats och lokaler vid kyrkomötets sammanträden. Det finns dock ingen uttrycklig bestämmelse om beslut avseende den närmare tidpunkten för sammanträdena. Visserligen framgår av bestämmelserna i 1 kap. 6 § i arbetsordningen att ordföranden kallar ledamöter och övriga som har rätt att delta till kyrkomötets sammanträden, offentliggör när och var kyrkomötets sammanträden äger rum samt beslutar när kyrkomötets sammanträden i plenum ska äga rum. Det följer dock inte omedelbart av bestämmelserna i 6 § att ordföranden också beslutar *när* i september respektive oktober som sammanträdena ska äga rum.

Allmänt sett måste det ses som självklart att de parter som är involverade i besluten om plats och lokaler för kyrkomötets sammanträden kommer överens om vad som ska gälla. Besluten om den närmare tiden går i praktiken inte att skilja från beslut om plats och lokaler. Det krävs också en mycket lång framförhållning för planering och genomförande av kyrkomötets sammanträden.

Det torde inte vara nödvändigt att på det sätt som nu sker precisera i kyrkoordningen när de båda sammanträdena ska äga rum. I stället bör det vara tillräckligt att ange i kyrkoordningen att kyrkomötet ska sammanträda vid två tillfällen varje år. För att underlätta för de ledamöter som är yrkesverksamma att få ledigt från sitt arbete för att delta i sammanträdena är det emellertid, enligt vår mening, viktigt att det inte blir alltför kort tid mellan årets första och årets andra sammanträde. Det bör därför anges i kyrkoordningen att ett sammanträde ska

hållas under det första halvåret och att ett ska hållas under det andra halvåret. Med den nu föreslagna ordningen kan frågan om den närmare tidpunkten för sammanträdenas förläggning under ett år samordnas med den beslutsordning som gäller i fråga om plats och lokaler för sammanträdestillfällena.

Vi föreslår, med hänvisning till det anförda, att 11 kap. 6 § kyrkoordningen ändras så att det där endast anges att kyrkomötet ska sammanträda vid två tillfällen varje år, en gång under det första halvåret och en gång under det andra halvåret, samt att det görs ett tillägg i 1 kap. 3 § arbetsordningen om att kyrkomötets presidium – efter samråd med kyrkostyrelsen och företrädare för nomineringsgrupperna – beslutar även om tid för kyrkomötets sammanträden. Detta innebär en något flexiblare ordning än för närvarande. Det kommer dock av förklarliga skäl inte att vara möjligt att med kort varsel ändra sammanträdestiden och de formella besluten måste naturligtvis vara brett förankrade.

6.2.2 Konsekvensändringar i bestämmelserna

Den ändring vi nu föreslår kräver att det även görs ett antal konsekvensändringar i andra bestämmelser i såväl kyrkoordningen som kyrkomötets arbetsordning. Det gäller bland annat bestämmelser om tidpunkter för inlämnande av skrivelser och motioner samt andra bestämmelser som anger tidpunkten för kyrkomötets sammanträde till september eller oktober.

Tid för skrivelser och motioner

I 51 kap. 6 § första stycket i kyrkoordningen anges att kyrkostyrelsen ska upprätta ett förslag till budget senast den 30 juni. Denna bestämmelse går inte att tillämpa för det fall kyrkomötets första sammanträde, såsom aviserades i den tidigare nämnda skrivelsen, ska äga rum i maj. Då det bör vara av större betydelse för kyrkomötets arbete när ledamöterna får del av kyrkostyrelsens förslag än den exakta tidpunkten som budgetförslaget ska vara upprättat föreslår vi att denna bestämmelse upphävs. Vi föreslår i stället att det i 51 kap. 4 § införs bestämmelser om att kyrkostyrelsen varje år ska upprätta ett förslag till budget för den nationella nivån.

I 51 kap. 6 §, andra stycket sägs att kyrkomötet ska fastställa budgeten före oktober månads utgång. Med den nu föreslagna ändringen av 11 kap. 6 § är det inte längre möjligt att ange någon exakt tidpunkt för när kyrkomötet senast ska fastställa budgeten. Vi föreslår att även denna bestämmelse upphävs och att det i 51 kap. 4 § införs bestämmelser om att kyrkomötet ska fastställa budgeten vid årets andra sammanträde.

I arbetsordningen finns bestämmelser om när skrivelser från kyrkostyrelsen senast ska sändas ut till alla som har rätt att delta i kyrkomötets överläggningar. Genom huvudbestämmelsen i 3 kap. 2 § sägs att en skrivelse från kyrkostyrelsen ska sändas ut senast två månader innan kyrkomötets sammanträde i september. Som ett undantag anges att en skrivelse med redovisning av verksamheten på den nationella nivån eller med förslag till budget för den nationella nivån dock får sändas ut senast en månad innan kyrkomötessammanträdet inleds.

När det nu enligt den föreslagna ordningen inte längre anges i kyrkoordningen när under året sammanträdena ska hållas, måste det i 3 kap. 2 § i arbetsordningen i stället anges att skrivelser från kyrkostyrelsen ska sändas ut senast två månader innan årets första kyrkomötessammanträde inleds. Då avsikten är att årets första sammanträde ska kunna äga rum i maj bör bestämmelsen om att budgetförslag och årsredovisning sänds ut senast en månad före detta sammanträde inte ha undantagskaraktär. Det måste då bli den reguljära ordningen. Det bör därför

anges att budgetförslag och årsredovisning ska sändas ut senast en månad innan sammanträdet inleds.

Det finns också bestämmelser i arbetsordningen om tidpunkt för att väcka motioner. I 3 kap. 1 § finns huvudregeln att motioner ska lämnas till kyrkostyrelsen senast två månader innan årets första kyrkomötessammanträde inleds. Som ett undantag sägs att kyrkomötets presidium får besluta att motioner med anledning av en skrivelse från kyrkostyrelsen får väckas senare. För att möjliggöra att även motioner med anledning av skrivelserna med årsredovisning och budgetförslag ska kunna väckas måste även 3 kap. 1 § arbetsordningen ändras. Vi föreslår att motionstiden för motioner i anledning av årsredovisning och budgetförslag alltid ska få väckas senast två veckor innan årets första sammanträde inleds.

Övrigt

I 52 kap. 5 § i kyrkoordningen sägs att kyrkomötet ska fatta beslut i frågan om ansvarsfrihet för kyrkostyrelsen vid ett sammanträde senast den 31 december året efter det år som revisionen avser. Detta överensstämmer med vad som sägs i motsvarande bestämmelser för församlingar, samfälligheter och stift. I dessa fall finns dock inga bestämmelser om ett begränsat antal sammanträden per år. I övriga bestämmelser om när kyrkomötet ska fatta beslut talas om att beslut ska fattas vid årets andra sammanträde. Som bestämmelsen i 52 kap. 5 § nu är utformad kan man få intrycket att något annat gäller för besluten om ansvarsfrihet än för andra kyrkomötesbeslut trots att detta inte är fallet. Vi föreslår därför att det görs en ändring i den aktuella paragrafen så att den överensstämmer med hur bestämmelserna i övrigt är utformade.

I två paragrafer i kyrkomötets arbetsordning, utöver den tidigare behandlade, talas om sammanträdet i september. I 4 kap. 13 § sägs att Kyrkorättsutskottet får sammanträda innan kyrkomötets sammanträde i september har öppnats. I 4 kap. 23 § anges att reservationer, särskilda yttranden och särskilda meningar med anledning av ett utskottsbetänkande vilka avfattas skriftligen ska lämnas innan kyrkomötets sammanträde i september har avslutats. Vad avser bestämmelsen i 4 kap. 13 § föreslår vi att det i stället för sammanträdet i september anges årets första kyrkomötessammanträde. När det gäller bestämmelsen i 4 kap. 23 § finns det bestämmelser i kyrkoordningen, 11 kap. 12 §, som innebär att ett utskottssammanträde undantagsvis kan äga rum i tiden mellan de båda kyrkomötes-sammanträdena. Även den ovan angivna bestämmelsen i 4 kap. 13 § Kyrkomötets arbetsordning anger en möjlig alternativ tid för kyrkorättsutskottets sammanträden. För att få till stånd en reglering som är enkel att tillämpa och som kan omfatta samtliga fall föreslår vi att det även i fortsättningen ska regleras att en reservation m.m. ska anmälas men att det lämnas till ordförandena i utskott, läronämnden respektive valberedningen att bestämma *när* en reservation, särskilt yttrande eller särskild mening som avfattas skriftligen senast ska lämnas.

Kyrkostyrelsens förslag:

- Den felaktiga hänvisningen i 4 kap. 27 § ändras.
- Begreppet provval ändras till nomineringsval i 8 kap. 39 §.
- Rubriken närmast före 12 kap. 9 § ändras.
- I 34 kap. 6 § ändras namnet Svenska kyrkans församlingsförbund till Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation.
- Definitionen av begreppet tätortsgrad i 44 kap. 2 § tas bort.
- Bestämmelsen i 46 kap. 2 § ändras så att kravet att församlingen ska tillhöra stiftet tas bort.
- I 53 kap. 1 § och 55 kap. 1 § ändras begreppet sekretesslagen till offentlighets- och sekretesslagen.
- I 57 kap. 7 § kyrkoordningen ersätts begreppet kyrkoråd med begreppet beslutande organ såvitt avser församlingar i Sverige.

Ändrad rubrik: Närmast före 12 kap 9 §

Ändrade paragrafer: 4 kap. 27 §, 8 kap 39 §, 34 kap 6 §, 44 kap. 2 §, 46 kap. 2 §, 53 kap. 1 §, 55 kap. 1 § samt 57 kap. 7 §§ kyrkoordningen

7.1 Överväganden och förslag

7.1.1 Hänvisningsändring i 4 kap. 27 §

Vid 2009 års kyrkomöte ändrades 2 kap. 5 § på så sätt att paragrafens dåvarande tredje stycke togs bort. Stycket överfördes samtidigt i reviderad form till 4 kap. 7 §. Vidare ändrades 4 kap. 7 § på så sätt att tredje punkten i paragrafens första stycke flyttades och istället blev punkten fyra. Av förbiseende kom dock 4 kap. 27 § som innehåller hänvisningar till bland annat 2 kap. 5 §, tredje stycket och 4 kap. 7 §, första stycket, punkten 3 inte att följdändras. Vi föreslår därför att så nu sker.

7.1.2 Begreppet provval

Vid 2009 års kyrkomöte ändrades bestämmelserna om biskopsval bland annat på så sätt att begreppet provval ersattes med begreppet nomineringsval. Av förbiseende kom dock begreppet provval att kvarstå på två ställen i 8 kap. 39 §. Vi föreslår därför att begreppet provval i denna paragraf ändras till nomineringsval.

7.1.3 Rubrikändring

Enligt beslut av 2009 års kyrkomöte ändrades bestämmelsen i 12 kap. 9 § om nämnderna för planering, samordning och utveckling. Av förbiseende kom dock även rubriken närmast före paragrafen att ändras. Vi föreslår därför att rubriken ändras till sin ursprungliga lydelse.

7.1.4 Namnändring Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation

Svenska kyrkans församlingsförbund bytte den 1 januari 2010 namn till Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation. Då 34 kap. 6 § innehåller en hänvisning till Svenska kyrkans församlingsförbund föreslås att detta justeras i enlighet med namnbytet.

7.1.5 Definition av tätortsgrad

Enligt den tidigare gällande 44 kap. 11 § skulle de församlingar som hade mindre än 6,0 invånare per kvadratkilometer och en tätortsgrad under 75 procent beviljas glesbygdsbidrag. Bestämmelsen upphörde att gälla den 1 januari 2005. Av förbiseende kom dock definitionen av begreppet tätortsgrad att kvarstå i 44 kap. 2 §. Vi föreslår nu att den tas bort ur kyrkoordningen.

7.1.6 Församlings/samfällighets andel i prästlönetillgångarnas avkastning

Frågan om hur en församlings/samfällighets andel i prästlönetillgångarnas avkastning ska hanteras om det sker en ändring i stiftsindelningen är idag inte närmare reglerad i kyrkoordningen. Vi har i några tidigare fall beslutat om ändringar i stiftsindelningen där berörda enheter har sådana andelar, dock utan att ta ställning till andelsfrågan.

Under hösten 2009 utarbetade kyrkokansliet en promemoria som, efter remiss till samtliga stift och de församlingar/samfälligheter som varit berörda av de tidigare indelningsbesluten, presenterades. Promemorian innehöll två olika modeller där den första gick ut på att de församlingar/samfälligheter som berörts av en ändrad stiftsindelning skulle behålla andelar i avkastningen från prästlönetillgångarna i det stift man tidigare tillhört. Enligt den andra modellen skulle församlingens/samfälligheten andel av marknadsvärdet på prästlönetillgångarnas tillgångar och skulder överföras till det ”nya” stiftets egendomsförvaltning. Församlingen/samfälligheten skulle få andelar i det nya stiftets egendomsförvaltning och erhålla utdelning därifrån. Vi beslöt i enlighet med den modell som förordades av flertalet remissinstanser att en församling/samfällighet som på detta sätt berörts av en ändrad stiftsindelning ska behålla andelar i avkastningen från prästlönetillgångarna i det stift man tidigare tillhört. Vidare beslöt vi att under 2011 påbörja en djupare analys av frågan, och att fram till dess analysen är klar tillämpa motsvarande ordning på kommande stiftsändringar där frågan blir aktuell.

För att en församling/samfällighet ska kunna behålla andelar i och avkastning från prästlöneförvaltningen i ett stift man inte längre tillhör måste 46 kap. 2 § kyrkoordningen ändras eftersom det där sägs att det är församlingarna/samfälligheterna *inom stiftet* som har andelar i avkastningen av prästlönetillgångarna. Vi föreslår därför att orden *inom stiftet* tas bort ur nämnda paragraf. Det kan noteras att en sådan ändring kommer att innebära att båda de ovan beskrivna modellerna rymms inom kyrkoordningens reglering.

7.1.7 Namnändring offentlighets- och sekretesslagen

I 53 kap. 1 § samt i 55 kap. 1 § talas om sekretesslagen (1980:100). Denna lag har från den 1 juli 2009 upphört och ersatts av offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Vi föreslår därför att de nämnda bestämmelserna i kyrkoordningen ändras i enlighet härmed. Vad avser 53 kap. 1 § omfattas denna bestämmelse av det särskilda skyddet i 11 kap. 19 § som innebär att det krävs två beslut av kyrkomötet. Förslaget till ändring av denna bestämmelse kommer därför att bli vilande till 2011 års Kyrkomöte och föreslås träda i kraft först i januari året därpå.

När det gäller ändringen av 55 kap. 1 § hänvisar den paragrafen i nuvarande lydelse till 15 kap. 1 och 2 §§ i sekretesslagen. I dessa paragrafer finns bestämmelser om registrering av allmänna handlingar. Motsvarande regler i offentlighets- och sekretesslagen finns i 5 kap. 1 och 2 §§ varför 55 kap. 1 § kyrkoordningen föreslås hänvisa till dessa. Förslaget till ändrad lydelse av 55 kap. 1 § föreslås träda i kraft den 1 januari 2011.

Genom beslut av 2009 års kyrkomöte ändrades bestämmelsen i 57 kap. 6 § kyrkoordningen om utfärdande av församlingsinstruktion för församlingar i Sverige. Skrivningen ändrades på så sätt att domkapitlet fick utfärda församlingsinstruktion efter godkännande av församlingens beslutande organ och kyrkoherde i stället för som tidigare efter godkännande av församlingens kyrkoråd och kyrkoherde. Av förbiseende kom dock ordet beslutande organ inte att införas i 57 kap. 7 § som innehåller bestämmelser om utfärdande av församlingsinstruktion i vissa fall utan det ovan nämnda godkännandet. Kyrkostyrelsen föreslår därför att så nu sker. I konsekvens med den föreslagna ändringen föreslås också en ändring som innebär att den utfärdade eller ändrade församlingsinstruktionen gäller för församlingen först efter det att det beslutande organet och kyrkoherden underrättats om beslutet.

Bestämmelserna i 57 kap. 7 § gäller även utfärdande av församlingsinstruktion för församlingar inom utlandskyrkan. För dessa församlingsinstruktioner gäller fortfarande att de ska godkännas av kyrkorådet och kyrkoherden. Vi föreslår därför att det i ett nytt andra stycke klargörs att det som sägs om beslutande organ i första stycket i stället gäller kyrkorådet när det är fråga om utfärdande av församlingsinstruktion för utlandsförsamling.

Utdrag ur kyrkostyrelsens protokoll

Utdrag ur protokoll fört vid kyrkostyrelsens sammanträde den 20 maj 2010.

Närvarande: Anders Wejryd, Levi Bergström, Britt Louise Agrell, Margarethe Isberg, Anna Lundblad Mårtensson, Irene Pierazzi, Gunnar Prytz Leland, Staffan Holmgren, Anna-Maria Björkman, Kristina Töyrä och Ingrid Smittsarve samt tjänstgörande ersättare Daniel Tisell, Ulla Rickardsson, Margareta Nisser-Larsson och Erik Sjöstrand.

Föredragande: Maria Lundqvist Norling

Kyrkostyrelsen beslöt

att till kyrkomötet lämna skrivelsen 2010:3 Ändringar i kyrkoordningen m.m.

Reservation

av Staffan Holmgren och Gunnar Prytz Leland:

Strävan bör vara att förenkla bestämmelserna i kyrkoordningen. Förslaget om ändring i 34 kap. 14 § går i motsatt riktning. Regleringen i 34 kap. 8 § tredje stycket är tillfyllest. Vi anser därför att 34 kap 14 § kan upphöra i sin helhet.